

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÜVENLİK

Kubilay ALP

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Cemil YÜCEL

UŞAK

Nisan, 2012

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÜVENLİK

Kubilay ALP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Cemil YÜCEL

UŞAK

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Nisan, 2012

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÜVENLİK

Kubilay ALP

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2012

Danışman: Doç. Dr. Cemil YÜCEL

Bu araştırmanın amacı, mevcut yasal düzenlemeleri ortaya koymak ve ilköğretim okullarında güvenlik sorununa yol açan etkenlerin yönetici ve öğretmen bakış açısı ile belirlemek ve incelenmektir.

Bu araştırma için Uşak ilinde bulunan ilköğretim okullarında yönetici ve öğretmenlerden oluşan 16 kişilik bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak katılımcılar ile yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

Araştırmada mevcut durum ve mevzuat ortaya konulmuş, ardından genel bir değerlendirme yapılmış, tespit edilen eksiklikler hakkında görüş ve önerilerde bulunulmuştur.

Yapılan görüşmelerde, yönetici ve öğretmenler tarafından servis araçlarının kontrollerine dikkat edildiği ancak sürücülerin eğitim seviyelerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar; okulların fiziki güvenliğinden endişe ettiklerini dikkat çekerek okulun ve çevresinin çeşitli yaş guruplarına göre yapılandırılmadığını ifade etmişlerdir. Okullarda doğal afetlere karşı tatbikatların yapılmasına rağmen öğrencilerde güvenlik bilincinin tam olarak oluşmadığını beyan etmişlerdir.

Sonuç olarak; dağınık olmakla beraber mevzuatın içerik açısından yeterli olduğu, idareci ve öğretmenlerin mevzuat açısından bilgili oldukları, nöbetçi öğretmenlerin görev tanımlarının eksik olduğu ve ailelerin güvenlik konusunda çok fazla katkısının bulunmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, İlköğretim Okullarında Güvenlik

ABSTRACT

SECURITY AT THE ELEMENTARY SCHOOLS

Kubilay ALP

Department of Educational Sciences

Social Sciences Institutes of UŞAK University, April 2012

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Cemil YÜCEL

The main purpose of this research is to determine and evaluate the factors which induce security problems at the elementary schools with point of view of the managers and teachers.

A working group which consists of sixteen (16) members that are managers and teachers in UŞAK, was gathered for this research. Data was collected from the participants by the interview technique which is one of the quantitative research techniques.

In this research, current circumstances and legislations are expressed, after that a general evaluation is followed, then the opinions and the suggestions are presented about the determined problems.

With respect to the experimental interviews, it is determined that the managers and the teachers pay attention about the security controls of the school services but service drivers' educational situation is inadequate. The participants told that while they draw attention that they are concerned about schools' physical security, they expressed that the schools and their environments are not organized with respect to various age categories. In spite of making drills against the natural disasters, the students do not have still sufficient knowledge about the security issues completely.

Eventually, it has been determined that the legislations about the security issues are sufficient with regards to their contents but not well organized, the managers and the teachers are well informed about the security legislations but the

guard teachers' job descriptions are vague and the students' families do not much contribute to the school security issues.

Key Words: *Security, Security at the elementary schools*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans yeterli öğrencisi Kubilay ALP'in "İlköğretim Okullarında Güvenlik" başlıklı tezi 05/04/2012 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Üye (Tez Danışmanı) :

Üye :

Üye :

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İlköğretim Okullarında Güvenlik isimli tezimin hazırlanmasında her aşamada tuttuğu ışık ile aydınlatıcı rehberliğini esirgemeyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Cemil YÜCEL'e; her zaman destek olarak beni yüreklendiren saygıdeğer Öğretim Görevlisi Şahser GÜVEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, bütün bu süreç boyunca yakın ilgi ve desteklerini gördüğüm sevgili eşime ve biricik oğlum Kıvanç Mete'ye yüreктen teşekkürler...

Kubilay ALP

Uşak, 2012

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

:

Adı Soyadı

: Kubilay ALP

Doğum Yeri ve Tarihi

: Manavgat/1978

Lisans Öğretimi

: K.H.O.

Yüksek Lisans Öğretimi

: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim
Bilimleri Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller

: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri

:

İş Deneyimleri

:

Çalıştığı Kurumlar

:

Projeler

:

İletişim

:

E-posta adresi

: kubilayalp@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar	xiii

I. BÖLÜM

GİRİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.1. GİRİŞ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.4. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ	4
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
2.1. OKUL GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ KURAMSAL TEMELLER	6
2.1.1. Okul Güvenliği	6
2.1.2. Okul Güvenliği ile İlgili Etkenler	7
2.1.2.1. Kurumsal Etkenler	7
2.1.2.2. Psikolojik Etkenler (Okul İklimi)	7
2.2.2.3. Fiziksel Etkenler	8
2.2.2.4. Sosyal Etkenler (Okul Kültürü)	9
2.2.3. Okul Güvenliğini Etkileyen Faktörler	10
2.2.4. Okulun Fiziksel Durumu ve Eğitimde Kullanılan Materyaller ile İlgili Güvenlik Sorunları	11
2.2.5. Okul Güvenliği Üzerine Teoriler	12
2.2.5.1. Okul İklimi Teorisi	12
2.2.5.2. Kontrol Teorisi	13
2.2.5.3. Sosyal Kontrol Teorisi	13
2.2.5.4. Toplumsal Çözülme Teorisi	14
2.2.5.5. Zihinsel Çerçeve Teorisi	14
2.2.6. Okul Güvenliğinin Değerlendirilmesi	14
2.2.7. Güvenli Okul Nasıl Olmalı?	15

III. BÖLÜM

YÖNTEM.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	17
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÇALIŞMA GRUBU	17
3.3. VERİ TOPLAMA	18
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	19

IV. BÖLÜM

BULGULAR	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.1. YASAL DÜZENLEMELER.....	20
4.2. GÖRÜŞMELER	23
4.2.1. Servis Araçlarının Güvenliği	23
4.2.2. Okulun Fiziki Güvenliği.....	25
4.2.3. Okul İçinin Güvenliği.....	26
4.2.4. Okulda Doğal Afetlere Karşı Alınan Güvenlik Önlemleri	27
4.2.5. Okulda Bulunan Öğretmen Ve İdarecilerin Güvenlikle İlgili Sahip Olduğu Bilgiler	28
4.2.6. Güvenlik Açısından Yeterli Mevzuatın Olması.....	29
4.2.7. Okulda Kullanılan Kimyasal Ve Fiziksel Olarak Tehlikeli Olan Maddelerin Kullanımı Ve Korunması Açısından Güvenlik.....	30
4.2.8. Okul Giriş ve Çıkışlarının Güvenliği	31
4.2.9. Ailelerin Okul Güvenliği İle İlgili Görüşlere Katkıları.....	32
4.2.10. Okulda Olası Bir Krize Karşı Yeterli Önlemin Alınması.....	33

V. BÖLÜM

TARTIŞMALAR VE YORUMLAR

TARTIŞMALAR VE YORUMLAR.....	34
------------------------------	----

VI. BÖLÜM

SONUÇLAR

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	39
6.1. SONUÇLAR.....	39
6.2. ÖNERİLER	40

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KAYNAKÇA	42
----------------	----

EKLER

EK 1: ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ	44
EK 2: GÖRÜŞME FORMU	45
EK 3: MEB'İN ÖĞRENCİLERİMİZİN ZARARLI MADDE KULLANIMI ve ŞİDDET gibi RİSKLERDEN KORUNMASI ile İLGİLİ 22 NOLU GENELGESİ (14.03.2006).....	48

EK 4: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM KURUMLARI YÖNETMELİĞİ (27.08.2003/25121, EN SON EK ve DEĞİŞİKLİK: 26.12.2007/26738)	52
EK 5: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ÖDÜL ve DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ(19.1.2007/26408, EK ve DEĞİŞİKLİKLER: 07.09.2007/26636 RG)	58
EK 6: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TAŞIMALI İLKÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ (15.4.2000/24021, EN SON DEĞİŞİKLİK ve DÜZELTME HAZİRAN 2005/2573 TD).....	59
EK 7: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI “TAŞIMALI İLKÖĞRETİM” 2007/53 NOLU GENELGE.....	61
EK 8: OKUL SERVİS ARAÇLARI HİZMET YÖNETMELİĞİ (28.08.2007/26627, EK ve DEĞİŞİKLİKLER: 11.10.2008/27021 RG)	62
EK 9: OKULLARDAKİ ORTAK KULLANIM ALANLARININ HİJYENİ (17 ŞUBAT 2009/20 NOLU GENELGE).....	65
EK 10: OKUL KANTİNLERİNİN DENETİMİ ve UYULACAK HİJYEN KURALLARI (17 NİSAN 2007/33 NOLU GENELGE)	69

TABLolar

Tablo 1.	Servis Araçlarının Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri	23
Tablo 2.	Okulun Fiziki Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri	25
Tablo 3.	Okul İçinin Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri	26
Tablo 4.	Okulda Doğal Afetlere Karşı Alınan Güvenlik Önlemlerine Yönelik Frekans Değerleri	27
Tablo 5.	Öğretmen ve İdarecilerin Güvenlikle İlgili Bilgilerine Yönelik Frekans Değerleri	28
Tablo 6.	Okullarda Güvenlikle İlgili Mevzuatın Yeterliliğine Yönelik Frekans Değerleri	29
Tablo 7.	İlköğretim Okullarında Bulunan Tehlikeli Maddelerin Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri	30
Tablo 8.	Okulların Giriş ve Çıkışlarının Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri	31

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

Ülkemizdeki genç nüfusun genel nüfusa oranının yüksek olması, iyi değerlendirilmesi halinde avantaja dönüştürülebilecek büyük bir potansiyel teşkil etmektedir. Bu potansiyeli iyi değerlendirmek ve gelişmiş ülkeler ile rekabet edebilmek için öğrencilerimizin uluslararası standartlarda bir eğitim sistemi ile yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Bir eğitim sisteminin amacına ulaşabilmesi, o eğitim sisteminin merkezinde yer alan okulların başarılı olmasına bağlıdır. Okulların başarısı için gerekli olan ön koşullardan birisi ise fiziksel ve psikolojik olarak güvenli bir okul ortamının oluşturulmasıdır.

Güvenlik endişesi içerisinde olan öğretmenlerin ve öğrencilerin performansı daha düşük olacaktır. Okulların güvenli olması, öğrenci, öğretmen, yöneticiler ve diğer okul görevlilerinin sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmelerine, bu sayede başarının artmasına yardımcı olacaktır.

Günümüzde okullar ve çevrelerinde, öğrenciler ve okul personeli kendilerine yönelik şiddet, sözlü ve fiili taciz, gasp, hırsızlık ve benzeri suçlara maruz kalmaktadır. Bu yüzden veliler çocuklarının güvenliğinden ötürü endişeye düşmektedir. Dönmez (2001)'e göre okul güvenliği, "Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir."

Maslow insan ihtiyaçlarını beş kategori altında incelemiştir:

- 1) Temel fizyolojik ihtiyaçlar (açlık, susuzluk, barınma, cinsellik ve diğerk vucut ihtiyaçları),
- 2) Güvenlik ve emniyet ihtiyacı,
- 3) Sosyal ihtiyaçlar (ait olma duygusu, sevgi, kabul görme ve arkadaşlık),
- 4) Saygı ihtiyaçları (kişinin kendine saygısı, özerklik, başarma, statü, şöhret),
- 5) Kendini gerçekleştirme ihtiyacı.

Maslow'a göre bu hiyerarşideki ihtiyaçlardan biri tamamen tatmin edildiğinde, ikinci ihtiyaç baskın hale gelmektedir. Bu nedenle, öğrencinin öğrenmeye gdlenebilmesi için, alt basamaklardaki, fizyolojik, sosyal ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (*Millî Eğitim Dergisi, 173*).

Temel fizyolojik ihtiyaçları aileleri tarafından karşılanan öğrenciler, güvenlik ve emniyet ihtiyaçları da karşılandığı takdirde, derslere katılım sağlayabilen ve vreleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilen sosyal bireyler haline geleceklerdir. Dolayısıyla sosyal güvenliği sağlamak, daha başarılı öğrencilere ve daha verimli bir eğitim-ğretim ortamının oluşmasına temel olmaktadır.

Okulların eğitimsel amaçlarında başarıya ulaşabilmesinde, Maslow'un motivasyon teorisinde belirttiği güvenlik ve emniyet ihtiyacının ğrenci, ğretmen, yönetici ve veliler açısından karşılanması çok önemli bir faktördür.

Maslow'un hiyerarşisinin ikinci basamağında bulunan güvenlik ve emniyet ihtiyacı okul ve etrafında sağlandığı takdirde, eğitim-ğretim personeli ve öğrenciler daha verimli olabilecekler ve hatta öğrenciler kendilerini gerçekleştirmeye bir adım daha yaklaşmış olacaklardır. Bunun için okullarda ve vrelerinde öğrencilerin ve personelin sosyal güvenliğini ve emniyetini sağlamak son derece önem arz etmektedir. Okulda güvenlik sorunlarına yol açan etkenleri belirleyebilmek ve güvenli eğitim ortamı sağlayacak yönetim süreç ve uygulamalarının işletilmesine yardımcı olabilmek için bu araştırma yapılmıştır.

Tüm bu gerçeklerden yola çıkarak okulların güvenliklerini artırarak daha verimli eğitim ortamları haline getirilmelidir. Bu amaçla; ilk önce okullardaki güvenlik durumunun ortaya konması ve okul güvenliklerinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, ilköğretim okullarında güvenlik sorununa yol açan etkenlerin yönetici ve öğretmen bakış açısı ile belirlenmesi ve incelenmesine yönelik nitel bir araştırmadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okullar yalnızca öğretim kurumları değil, aynı zamanda öğrencilerin güvenli bir şekilde gelişimini sağladığı sosyal mekanlardır. Bu açıdan okullar, öğrencilerin hem pozitif bilimler açısından donanımlı bireyler olarak yetişmelerine hem de ahlaki ve sosyal nitelikler yönünden gelişimlerine yardımcı olmaktadır.

Bu araştırmada, okullardaki güvenlik sorunu ile alakalı yönetici ve öğretmenlere ayrı ayrı sorular sorularak, öğrencinin güvenli bir ortam içinde olup olmadığı, öğrencinin güvenliğini sağlayıp sağlayamadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Okul güvenliği ile ilgili bir ölçüm yapmak çok zordur. Konuya yönetici ve öğretmen bakış açısıyla yaklaşılacaktır.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar ile yeni yöntemler üretilmesine, çeşitli düzenlemeler yapılmasına ve mevcut mevzuatların geliştirilmesine çalışılarak, yönetici, öğretmen ve veli özellikle de öğrenci için güvenli bir ortam oluşturulabilmesine katkı sağlanmış olacaktır.

1.4. ARAŞTIRMANIN PROBLEM CÜMLESİ

Mevcut yasal düzenlemeler ile yönetici ve öğretmen bakış açısıyla, okulda güvenlik sorununa yol açan etkenler nelerdir?

Alt Problem Cümleleri

1. Sürücü, araç, rehber personel ve trafik açısından, servis araçlarının güvenliğinde yaşanan sorunlar nelerdir?
2. Bina, bahçe, oyun alanları ve giriş-çıkış kapıları açısından okulun fiziki güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Temizlik, emniyet ve sağlık koşulları açısından okul içinin güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?
4. Okulda doğal afetlere karşı alınan güvenlik önlemleri nelerdir?
5. Uyuşturucu madde, cinsellik, sağlık ve trafik açısından okul giriş çıkışlarında yaşanan güvenlik sorunları nelerdir?
6. Öğrenci, okul ve servis araçları açısından ailelerin okul güvenliğine katkıları nelerdir?
7. Öğrenci, öğretmen ve okulun fiziki konumu açısından okullarda olası krizlere karşı alınan önlemler nelerdir?
8. Sivil savunma, okul güvenliği, servis araçları ve öğrenci güvenliği hakkındaki mevzuatlar nelerdir?
9. Okulda bulunan öğretmen ve idareciler, öğrenci, okul içi, okul servisi ve okul emniyeti açısından, yeterince bilgiye sahipler mi?
10. Okulda kullanılan kimyasal ve fiziksel olarak tehlikeli maddelerin kullanımı ve korunması ile ilgili yaşanan güvenlik sorunları nelerdir?

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Yapılan araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

- 1- AraŐtırmada incelenen okulda güvenlik sorununa yol ačan etkenleri yönetici ve öğretmen bakıŐı ile belirleyerek görüşme formunun ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
- 2- Araştırma, UŞak ilindeki ilköğretim okulları ile sınırlandırılmıştır.

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. OKUL GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ KURAMSAL TEMELLER

2.1.1. Okul Güvenliği

Okul güvenliği kavramı, okulda görevli personel ve öğrencilerin güven içerisinde eğitim programını sürdürmelerini içerir. Bir okulu güvenli ya da güvensiz olarak kategorize etmek kavramın derinliğinden dolayı güçtür.

Güvenli okul tanımı; okulun içinde bulunduğu sosyolojik faktörlerden ve coğrafi konumdan, bunlara ilaveten öğrencilerin sosyoekonomik konumundan vb. faktörlerden etkilendiği için sınıflandırılması güç bir kavramdır. Okul güvenliğine ya da güvenli okula ilişkin çeşitli açıklamalar literatürde mevcuttur. Dönmez'e (2001, s.64) göre okul güvenliği; "Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir.". Güvenli okul; öğrenci, öğretmen, tüm personel ve ziyaretçilerin yapıcı tavırlarla yaklaştığı, olumlu ilişkilerin ve medeni terbiyenin gerektirdiği sosyal yaşantının bireyler arasında kendisini gösterdiği bir kurumdur.

Güvenlik ihtiyacı karşılanan bireyler mental olarak kendilerini tamamen eğitimlerine verecekler ve dolayısıyla kendilerini özgür hisseden bu bireyler daha başarılı olacaklardır.

2.1.2. Okul Güvenliği ile İlgili Etkenler

Okul güvenliğini etkileyen bu faktörler; mekân açısından okul içi (kurumsal) etkenler ve okul dışı etkenler olarak sınıflandırılabilir. Kurumsal etkenler, okuldaki bireylerin güvenliğini tehdit eden (şiddet ve saldırganlık gibi), ilgili kurumun kendi bünyesinde oluşan faktörlerdir. Okul dışı etkenler ise; okuldaki bireylerin güvenliğini tehlikeye atan ve okulun bulunduğu çevreden kaynaklanan faktörlerdir.

2.1.2.1. Kurumsal Etkenler

Okuldaki personel ve öğrencilerin, istenmeyen davranışlarda bulunmasında sadece bireysel etkenler rol oynamazlar. Okulun fiziksel, sosyal ve psikolojik ortamından kaynaklanan etkenler de personel ve öğrencilerin davranışlarını etkileyebilmekte ve söz konusu kitlenin hedeflenen davranışlar dışında olumsuz davranışlar sergilemelerine sebep olabilmektedir.

2.1.2.2. Psikolojik Etkenler (Okul İklimi)

Okulların da bireyler gibi kendi kişilik özellikleri (Hoy, Tarter ve Kottkamp, 1991; Welsh, 2000) bir başka ifade ile iklimleri vardır. Hoy ve Miskel'e göre okul iklimi, üyelerin davranışlarını etkileyen ve bir okulu diğer okuldan ayırt eden özellikler bütünüdür (Çelik, 2002). Peterson ve Skiba (2001) okul iklimini; farklı öğrenme ürünlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilecek, okul çevresine ilişkin olumlu ve olumsuz duyguların yansıması olarak tanımlamışlardır. En genel anlamıyla okul iklimi; okulun genel atmosferi veya okuldaki genel tutumdur, yani okulun diğer okullardan ayırt edilmesini sağlayan kişiliğidir.

Okul iklimine ilişkin yukarıdaki tanımlamaların ortak yönü iklimin bireysel algılara dayalı olmasıdır. Bu nedenle okul iklimi psikolojik yönü ağır basan bir kavram olarak nitelendirilebilir. Okul iklimi, daha çok deneysel ve dış gözlemlere

dayanmaktadır. Örneğin okul dışından bir kimse bir okulu ziyaret ettiğinde, o okulun iklimi hakkında, gözlediği bazı durumlara bağlı olarak bir fikir sahibi olabilir.

Okul müdürünün liderlik özellikleri, okul iklimini etkileyebilen önemli bir etmendir. Çünkü liderin, okul yönetimine ilişkin tutum ve davranışları, okul iklimini etkileyebilmektedir. Bu nedenle, olumlu bir okul iklimi yaratılmasında, okul yöneticilerine önemli görevler düşmektedir (Stephens, 1995). Okul yöneticileri, okul güvenliği açısından tehdit oluşturan durumların saptanmasından, önlemlerin planlanması ve uygulanmasına kadar her aşamada merkezi bir rol oynamaktadırlar. Bu durum da, okul yöneticilerinin yöneticilikten çok liderlik davranışları göstermelerini zorunlu hale getirmektedir. Yücel'e (2003) göre okullarda güvenliği arttırmak için eğitim programları başlatılmalı; bu programlara idareciler, aileler, servis şoförleri ve öğrenciler katılmalıdır. Ayrıca okul müfredatında okul güvenliği konusu yer almalıdır.

2.2.2.3. Fiziksel Etkenler

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Dolayısıyla eğitimi etkileyen faktörlerden biri de bu sosyal ortamı veren çevre faktörüdür. İnsanı eğitmek, bireye istenilen davranışları kazanması ve sergilemesi gayesiyle yaşayarak öğrenebileceği çevreyi vermektir. Bu bağlamda eğitimin planlı ve düzenli yürütülmesi esastır. Sadece okul içi değil okul dışı ortam da önceden oluşturularak bireylere kaliteli bir eğitim olanağı sağlanır. Böylece öğrencilere, hedeflenen davranışlara ve özelliklere sahip bireyler olma yolunda uygun ortam verilir. Okulun fiziksel çevresi, okulda fiziksel ve psikolojik açıdan güvenliğin ve etkililiğin sağlanmasında önemli bir etkidir (Schneider, Walker ve Sprague, 2000). Eğitim yuvaları olan okulların inşa edileceği ortamın; sosyokültürel durumu, coğrafi özellikleri, ulaşımının kolaylığı vb. gibi faktörler eğitimde kaliteyi ve verimliliği etkileyen başlıca etmenlerdir.

Okul binasının yeri belirlenirken göz önünde bulundurulması gereken bazı özellikler şöyle sıralanabilir (Işık, 2004b):

1. Sunulacak eğitim ve öğretim planlarına uygun bir yer olmalıdır.

2. Devam eden öğrenciler için rahatça ulaşılabilir bir yerde olmalıdır.
3. Trafik, gürültü ve hava kirliliği açısından sorun yaratacak yerlerden uzak olmalıdır.
4. Alt yapı hizmetlerinin sağlanabileceği bir yerde olmalıdır.
5. Okulun yeri, ileriki yıllarda genişleme imkânı sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Bu amaçla; (a) okul binası yapılacak veya okul binası olarak kullanılacak gayrimenkullerin bulunduğu yerin sağlık, eğitim-öğretim ve ulaşım bakımından elverişli ve öğrencilerin kolaylıkla gidip gelebilecekleri bir yerde olmasının göz önünde bulundurulması, (b) hapisane, meyhane, kahvehane, kiraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi topluma açık yerler ile alkollü içki satılan yerlerin, okul bina ve tesislerinden en az 100 metre uzaklıkta bulunması, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile zorunlu hale getirilmiştir (MEB, 1961, Değişik: 12.11.2003 – 5002/1 md).

Petal ve Türkmen (2001) ise konunun önemini daha da artırmaktadır. Bu nedenle okul binalarının; öğrencilerin ve okul personelinin kendilerini hem fiziksel hem de psikolojik açıdan güvende hissedebilecekleri bir okul ortamının gerektirdiği bir dizi ölçüte uygun olarak yapılması kaçınılmazdır. Ülkemizin büyük bir kısmının deprem kuşağında olması bu durumu zorunlu hale getirmektedir. Gülkan ve Utkutuğ (2003), okul binalarının deprem güvenliği için asgari tasarım ölçütlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında, deneyimlerinden hareketle Milli Eğitim Bakanlığı'na yaptırılacak bütün betonarme okulların, can güvenliğini artırmak amacıyla asgari miktarda perde duvara sahip olacak şekilde boyutlandırılmasını önermişlerdir.

2.2.2.4. Sosyal Etkenler (Okul Kültürü)

Okul kültürü; öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve diğer okul personeli arasındaki iletişimin her basamağını kapsar. Okul kültürü; iletişim modellerini, uygun davranışlara ilişkin normları, rol ilişkilerini, rol algılarını, etkileşim ve uyum gösterme örüntülerini, ödülleri ve yaptırımları da içeren birçok konuyu kapsar

(Welsh, 2003). Özetle okul kültürü, okuldaki bireylerin günlük davranışlarını yönlendiren inançlar ve değerlerden oluşur ve okulda kabul gören davranışları tanımlar (Stephens, 1995).

Bir okulda yönetim kültürü, öğretmen kültürü ve öğrenci kültürü gibi bazı alt kültürler bulunabilir. Ancak okul kültürünün okuldaki bütün bireyler tarafından paylaşılan ortak kültür olması beklenir (Şişman, 2004). Yapılan araştırmalar, ortak bir kültüre sahip olmayan okullarda, şiddet olaylarının yaşanma ihtimalinin daha fazla olduğunu göstermektedir (Bass, 2004).

Işık'a (2004a) göre; okul iklimi ve okul kültürü arasında kesin sınırları olan bir ayırım yapılamamakla birlikte, okul iklimi ve okul kültürünün okuldaki bireylerin davranışını etkilediği bilinen bir gerçektir. Özetle, okul iklimi ve okul kültürü, okul güvenliği ile ilişkilidir ve okul güvenliğini etkilemektedir.

2.2.3. Okul Güvenliğini Etkileyen Faktörler

Işık'a göre (Işık, 2004a) okul güvenliği; “Öğrenci, öğretmen ya da yardımcı hizmet personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadar geçen tüm aşamaları içerir. Dolayısıyla mekan açısından okul güvenliği; okul ile ev arasındaki güvenlik, okul içindeki güvenlik ve sınıftaki güvenlik olmak üzere üç temel alandaki güvenliği kapsamaktadır.”

Okul ortamını güvensiz kılan etkenler şöyle sıralanabilir (Dwyer ve Osher,2000):

1. Öğretimin etkisizliği ve dolayısıyla öğrenci başarısızlığı,
2. Tutarsız ve cezalandırıcı yönetsel yaptırımlar,
3. Cezalandırıcı öğretmen tutumları,
4. İstenen davranışlara yönelik olarak açık olmayan beklentiler,
5. Kuralların uygulanmasına gerekli önemin verilmemesi,
6. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun olarak öğretimin bireyselleştirilememesi,

7. Kuralların açık, adil ve tutarlı olmaması,
8. Öğretmen ve yöneticilerin kurallara vakıf olmaması,
9. Yanlış davranışların görmezden gelinmesi,
10. Öğrencilerin kuralların meşru olduğuna inanmamaları,
11. Okulun büyüklüğü,
12. Öğretim için kaynakların yetersizliği,
13. Öğretmen-yönetici işbirliğinin zayıflığı,
14. Yöneticinin pasifliği,
15. Öğrencilere yönelik sosyal etkinliklerin ve kendini kontrol etme olanaklarının yetersizliği.

Okul güvenliğinin boyutları, güvenliğin alanı ile ilgili boyutlar olarak ele alınabilir. Öğrencinin, arkadaşlarından gelecek şiddet olaylarına karşı güvenliği, öğretmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda güvenliği, sağlık ve temizliğe ilişkin güvenliği, cinsel istismara karşı güvenliği, psikolojik ve duygusal güvenliği, etnik ve siyasi görüş konularındaki güvenliği, güvenlik boyutları olarak belirtilebilir (Işık,2004a).

2.2.4. Okulun Fiziksel Durumu ve Eğitimde Kullanılan Materyaller ile İlgili Güvenlik Sorunları

Öğrencilerin eğitim hayatlarına devam ettikleri okulların iklimi içerisinde bulunan fiziki ve sosyal durumlarından kaynaklanacak herhangi bir olumsuzluk eğitimde verimliliği düşürecektir. Okul binalarının fiziki ortamlarının uygun olup olmaması öğrenci için son derece önem arz etmektedir. 1999 yılında Bursa’da okul çatısının şiddetli rüzgarda öğrencilerin üzerine uçması sonucu altı öğrenci yaşamını yitirmiştir(Özgünay, Öge ve Kütük, 1999). Okul binalarının uygun görülen şartlarda inşa edilmesi ve periyodik aralıklarla bakım ve onarımının yapılması görevli personel ve öğrencilerin can ve mal güvenliği açısından gerekmektedir. Buna ilaveten sınıflarda ve eğitimde kullanılan diğer alanlarda demirbaş eşyaların durumu yeniden gözden geçirilip düzenlenmeli, yaralama ve zarar verme olasılığı muhtemel eşyalar uygun olan muadilleri ile değiştirilmelidir.

Ülkemizde mevcut bulunan 8 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının getirdiği zorluklardan bir tanesi de öğrenciler arasındaki yaş ve fiziki farklılıklardır. Okul bahçesi, lavabolar, yemekhaneler, merdivenler vb. gibi ortak kullanıma açık alanlarda küçük yaş grubunda bulunan öğrenciler söz konusu mahalleri zaman zaman verimli bir şekilde kullanamamaktadır. Bu aksaklıklar özellikle teneffüs saatlerinde baş göstermektedir. Bu sıkıntıları ortadan kaldırmak için ülkemizde nöbetçi öğretmenlik uygulaması bulunmaktadır. Nöbetçi öğretmen; teneffüs saatlerinde koridor ve yukarıda bahsedilen mahalleri gezerek öğrencilerin sürekli kontrol altında tutulmasını sağlamak ve dolayısıyla öğrenciler arasında baş gösterebilecek fiziksel ve psikolojik şiddet gibi olayların önüne geçmektedir.

Okullarda öğrenci güvenliğini etkileyen etkenlerden birisi de, öğrencilerin okul ulaşımında karşılaşılabilecekleri tehlikelerdir. Türkiye’ de okula geliş ve gidiş ailelerin ve öğrencinin sorumluluğunda olsa da, taşımalı eğitimin yapıldığı yerlerde ilköğretim okulu yönergesi ile bu sorumluluk okullara aktarılmıştır (MEB, Taşımalı İlköğretim Yönergesi 05.12.1994 / 2420 sayılı genelge).

2.2.5. Okul Güvenliği Üzerine Teoriler

Literatürde okul güvenliğinde ön plana çıkan kontrol teorisi, okul iklimi teorisi ve toplumsal çözülme teorisidir(Işık, 2004a).

2.2.5.1. Okul İklimi Teorisi

Okul iklimi teorisine göre öğrenci davranışlarını belirleyen en önemli unsur okul iklimidir. Bu kavramı biraz daha irdelenecek olursak güvenli okul; kendi fiziksel şartlarından tutunda bağlı bulunduğu mekanın kültürel ve sosyal yaşantısına kadar etkileşim halindedir. Dolayısıyla bir okulu güvenli hale getirecek başlıca etmenlerden biri de sağlıklı düşünebilen, eğitimsel bazda iyi yetiştirilen, kendi sosyal yaşantılarında da okullarda aldıkları eğitimleri olumsuz yönde etkilemeyecek düzgün mekanlarda bulunan öğrencilerdir. Söz konusu yaşantılara sahip bireyler kurum içerisinde hedeflenen davranışları göstermeye daha yatkın olacaklardır.

Hirschi (1969), 4000 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada, çocukların okul ve geleneksel sosyal kurumlara olan bağlılıklarının zayıflamasıyla ile onların suç işlemeye eğilimi göstermeleri arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir.

Hedeflenen davranışları bireylere kazandırmak için ödüller gibi teşvikler verilmeli, eğitsel kol faaliyetleri ile bireylere bu sorumluluk aşılmalıdır. Yönetimsel olarak belirli standartlar okul içerisinde uygulanmalı ve bireylere davranış ve iletişim bazında pozitif örnek olacak tutumlar sergilenmelidir.

2.2.5.2. Kontrol Teorisi

Bu teoriye göre, güvenli bir okulda var olması gereken fiziksel ve psikolojik şiddet olaylarının altında; dejenere olmuş toplumun sosyal ve kültürel eksikliği yattığı iddia edilmiştir. Sosyal ve kültürel değerlerini iyi özümseyememiş bir çocuğun kendini toplumda rahat ifade edemeyeceği ve bu iletişim kopukluğunun fiziksel şiddete varabilecek sorunlara neden olabileceği çok açıktır. Işık'a (2004a) göre güvenli okul ancak geleneksel amaçlara bağlılık, diğer kimselerin haklarına bağlılık, toplumsal etkinliklere katılım ve toplumsal normlara inanma koşullarının sağlanması ile gerçekleştirilebilir.

2.2.5.3. Sosyal Kontrol Teorisi

Bu teoriye göre; bireylerin, sosyal hayatını çevreleyen etmenlere bağlılığı ile suç işlemeye yatkınlık arasında ters orantı vardır. Bireyler ile arkadaşları, okul ortamı, ailesi, üyesi olduğu kurumlar vb. oluşumlar arasında pozitif etkileşimin bireylerde hedeflenen davranışların gözlemlenmesine yol açar. Çankaya'ya (2009) göre, sosyal kontrol teorisi açısından, okullarda risk unsurlarının azaltılabilmesi için, okul yöneticisinin ilk önemli rolü pozitif bir okul iklimi oluşturmak, öğrencilerin ve öğretmenlerin okula olan bağlılığını artırmaya çalışmak, okula ek kaynaklar kazandırıp, yoksul ve başarılı öğrencilere burs desteği sağlamaya çalışmak olmalıdır.

2.2.5.4. Toplumsal Çözülme Teorisi

Bu teoriye göre; okul, içinde bulunduğu toplumun dinamikleri ile doğru orantılıdır. Bu noktadan hareketle okul güvenliği, okulun içinde bulunduğu toplumun güvenliğinden bağımsız olarak ele alınmaz. Okuldaki suç ve şiddet olayları okulun içinde bulunduğu çevrenin birer aynasıdır. Okullar içinde bulunduğu çevre ile etkileşim halinde olduğundan dolayı o habitatta yani toplumda görülen her türlü olumsuzluk, okula da aynı şekilde yansımaya uğrayacaktır. Öğrencinin sosyal hayatında tecrübe ettiği olumlu veya olumsuz her türlü olay aynı derecede okuldaki yaşantısına etki edecektir. Işık'a (2004a) göre "Suç oranı yüksek olan bir toplumda, okuldaki suç oranı da aynı şekilde yüksek olacaktır." Bu noktadan hareketle güvenli okullar oluşturmak için öğrencilerin tabii olduğu aile ve toplumun yani sosyal yaşantılarının onlara pozitif örnek teşkil etmesi gerekmektedir.

Okul güvenliği konusunun genelini ele alırsak, tüm bu bahsettiğimiz teorilerden yola çıkarak yapılabilecek en sağlıklı değerlendirme araştırmacının hepsini bir potada eritip kendine yol çizmesidir.

2.2.5.5. Zihinsel Çerçeve Teorisi

Bu teoriye göre okullarda kavgacı, uyumsuz, sınıfın ve okulun huzurunu bozan, derslerine ilgisiz ve okul güvenliğini sıkıntıya sokan bireylerin çoğu okullara karşı olumsuz önyargıya sahip bireylerdir. Söz konusu kişiler kendilerini okula ait bir birey olarak görmemektedirler. Bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak ve Çankaya'ya göre (2009) bu önyargının kırılıp sorunlu bireylerin topluma kazandırılması için, okul programları içerisinde sosyal faaliyetlerin oransal olarak artırılması, öğrencilerin ve ailelerin daha yakından tanınabilmesi için aile ziyaretlerinin düzenli olarak yapılması ve okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

2.2.6. Okul Güvenliğinin Değerlendirilmesi

Okul güvenliği kavramı birçok etmene bağlı olması nedeniyle, okullarda güvenliğin ölçülebilirliği son derece karmaşıktır. Okulun güvenli olma düzeyinin

ölçülmesi okulda sunulan eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmaya yardım eder. Ancak güvenli okullar belirli niteliklere sahip okullardır (Işık, 2004a).

Dwyer ve Osher (2000)'e göre güvenli bir okulun nitelikleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Okuldaki güçlü bir liderlik, kendini işine adanmış öğretmen kadrosu, üst düzeyde veli ve toplumsal katılım ve programların seçilmesinde öğrencilerin görüşlerinin dikkate alınması söz konusudur.
2. Okulun fiziksel düzeni güvenlidir.
3. Okul güvenliğini devam ettirmeye ve önlemeye yönelik politikalar tutarlı ve devamlı olarak uygulanmaktadır.
4. Okul güvenliğine ilişkin önleyici programlar öğrenci özellikleri dikkate alınarak belirlenmektedir.
5. Okul güvenliğine ilişkin önlem ve politikalar gözlenebilir yaklaşımlara dayanmaktadır.
6. Öğretmen ve diğer çalışanlar okul güvenliğine ilişkin programları uygulama konusunda sürekli eğitilmekte ve desteklenmektedir.
7. Okul güvenliğine ilişkin önlemler ve programlar sürekli gözlemlenmekte ve değerlendirilmektedir.

2.2.7. Güvenli Okul Nasıl Olmalı?

Okullarda eğitim sisteminden ve öğrencilerin performansından yüksek randıman alınması hedeflendiğinde, görevli personel ve öğrencilerin güvenliğinin sağlanması çok büyük önem arz etmektedir. Öğrenme ortamının güvenliği sağlanamadığında öğrenciler ve öğretmenler güvenlik endişeleri taşıyabilir ve eğitim öğretim işlevi planlandığı gibi yerine getirilmeyebilir. Bu nedenle de okullarda güvenliğin sağlanarak öğrenci ve öğretmenlerin asıl amaçlarına odaklanmaları sağlanmalıdır. Bu sayede güvenlik kaygısı olmayan öğrenci ve öğretmenlerin performanslarının da yüksek olması beklenecektir.

Türkiye'deki okulların eğitim ve öğretimde yüksek verimlilik açısından tehlikelerden uzak tutulması ve güvenliğinin sağlanması önemlidir. Bu şartın

sağlanamaması durumunda sadece eğitim camiası, öğrenciler ve aileleri değil; hedeflenen düzeyde yetiştirilemeyen bu bireylerin yaşadıkları toplum da son derece olumsuz yönde etkilenecektir.

Daha önce de bahsedildiği üzere güvenli okul kavramı birçok faktöre bağımlı olduğundan ötürü bir okulun güvenliliğini sınıflandırmak güçtür. Güvenlik pek çok faktörden etkilenir.

Yabancı ülkelerde okullarda güvenliğin belirlenmesine yönelik olarak NSSC [Ulusal Okul Güvenliği Merkezi] (2004) gibi profesyonel kurumlar oluşturulmuştur. Söz konusu kurum okulun ne düzeyde güvenli olduğu konusunda değerlendirme çalışması yapabilmektedir. Ülkemizde de buna benzer kurumların kurulması gerekmektedir.(Işık, 2004a).

Okul güvenliği kavramını etkileyen parametrelerin çokluğundan dolayı, bir araştırmacının okul güvenliğine ilişkin yaklaşımı yüzeysel olmamalı aksine son derece derin ve kapsayıcı bir metoda sahip olmalıdır. Bu sorgulamalar yapılırken de var olan birçok teoriden yararlanılabilir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde sırası ile araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak İlköğretim okullarında yönetici ve öğretmenler ile yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma çalışma grubu 16 kişiden oluşmaktadır. Bu çalışma grubunun 11'i erkek 5'i kadındır. Görüşmecilerin mesleklerindeki çalışma süreleri 1 ile 20 yıl arasında değişmektedir. Çalışma grubu, yaş aralığı 25-30 yaş arası 2 kişi, 30-35 yaş arası 3 kişi, 35 yaş üstü 11 kişiden oluşmaktadır.

Bu çalışma grubunun 15'i lisans, 1'i yüksek lisans derecesine sahiptir. Araştırma için Uşak ilinde yer alan ilköğretim okulları seçilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA

İlköğretim okullarında güvenlik ile ilgili veriler; nitel veri toplama yöntemlerinden “görüşme” tekniği kullanılarak toplanmıştır.

Görüşme formunun özellikleri ve hazırlanma süreci aşağıda açıklanmıştır.

Tespit edilen okullarda okul yöneticileri ve öğretmenleri ile görüşme yapmak için Uşak ili Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin (*EK 1*) alınmıştır.

Görüşme formu (*EK 2*) ; araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir. Görüşme formu hazırlanırken tamamen yarı yapılandırılmış görüşme formu formatı izlenmiştir.

İlköğretim okullarının okul yöneticileri ile görüşülmüş ve ön bilgilerin toplanması sağlanmıştır. Bu süreçte okulların öğrenci rehberlik merkezleri ve rehber öğretmenleri ile işbirliği yapılmıştır.

Yapılan ön araştırma sonucunda oluşturulan soru formu değerlendirilerek görüşme yapılacak okullar farklılık esaslarına göre tespit edilmiştir.

Görüşme formunun başında, okul yöneticileri ve öğretmenlerin cinsiyetleri, yönetici olarak çalışma süreleri ve öğrenim düzeylerine yönelik (lisans-yüksek lisans) sorular yer almıştır. Ardından araştırmanın içeriğini oluşturan sorulara geçilmiştir. Görüşme formunda yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim okullarında güvenlik ile ilgili görüşlerini ve mevcut durumu öğrenmek için hazırlanmış sorular kendilerine sunulmuştur.

Okul yöneticileri ve öğretmenler ile görüşme için randevu alınmıştır. Görüşmede, ilköğretim okullarında güvenlik araştırmasıyla ilgili bilgi verilmiş ve varsa soruları yanıtlanmıştır. Buna bağlı olarak görüşmenin içeriğine geçilmiş, görüşmecilerin onayı alınarak görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Bu

süreçte araştırma için yeterli sayıda kişi ile görüşme yapılarak veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

Görüşmelerde araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmış ve görüşmeler yaklaşık olarak 45 dakikalık süreler içinde gerçekleştirilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Görüşme tekniği ile elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin ilk ve önemli aşamaları olan açık ve seçici kodlama süreci izlenmiştir. Buna göre, yazılı hale getirilen görüşme metni birkaç kez incelenmiş ve olası kodlarla ilgili tespitler yapılmıştır. Kodlama yapılırken ilgili literatür, araştırma ve görüşme soruları göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca metne dayalı olarak katılımcıların kullandığı bazı kavram ve ifadeler ile araştırmacının keşfettiği kavramlar da kod olarak kullanılmıştır.

Görüşme verilerini kodları altında toplayacak ana temalar daha çok görüşme soruları ve literatür doğrultusunda belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2003) kategori (tema) kavramını; içerik analizinde elde edilen kodları belirli bir tema altında sınıflamak için kullanılan kavramlar olarak tanımlamışlardır. Kavramların incelenmesi sonucunda birbiri ile olan ilişkileri ortaya çıkarılır ve bu ilişkiler daha üst düzey bir tema ile açıklanır. Kodlama sürecinden sonra ortaya çıkan kavram ve temaların sunumunda tablo, grafik ve şekiller kullanılabilir. Buna paralel olarak içerik analizi sonucunda ortaya çıkan kavram ve temaların sunumunda tablolardan yararlanılmıştır. Görüşme verilerinin araştırma raporu haline getirilmesinde öncelikle var olan durumu betimlemek esas alınmıştır. Görüşme yapılan kişilerin bakış açılarını yansıtmak ve betimlenen durumu okuyucunun zihninde daha canlı bir şekilde resmetmesini sağlamak için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Analiz sırasında yönetici ve öğretmenlere 1'den 16'ya kadar olan numaralardan biri verilmiştir. Ayrıca katılımcının cinsiyetini belirlemek için "B" veya "E" harfi kullanılmıştır. Bulgular sunulurken danışmanların ifadelerinden alıntı yapıldığında bu kodlar örneğin, KB1 (Katılımcı Bayan,1) gibi alıntılarının sonuna eklenmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde yapılan yasal düzenlemelerle ilgili araştırmaların detayları ve nitel verilerin analizi sonucunda, okul güvenliğine yönelik elde edilen bulgular yönetici ve öğretmenlere sorulan araştırma sorularının sırasına uygun olarak sunulmuştur.

4.1. YASAL DÜZENLEMELER

1. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği (19.1.2007/26408, Ek ve Değişiklikler: 07.09.2007/26636 RG)
2. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (27.08.2003/25121, En Son Ek ve Değişiklik: 26.12.2007/26738)
3. Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (27.11.2007/12937 Bakanlar Kurulu Kararı ve 19.12.2007/26735 RG)
4. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
5. Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi ve Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol
6. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği
7. Millî Eğitim Bakanlığı Taşımalı İlköğretim Yönetmeliği (15.4.2000/24021, En Son Değişiklik ve Düzeltme Haziran 2005/2573 TD)
8. 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu
9. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu (Değişiklik:12.11.2003/5002)
10. Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği (28.08.2007/26627, Ek ve Değişiklikler: 11.10.2008/27021 RG)
11. Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği (30.9.2001/24539)

12. Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik
13. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Güvenliği Artırılmış Eğitim Ortamlarını Sağlamak İçin Çıkarıldığı Genelgeler:
14. MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi (12.01.2009)
15. MEB ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Arasında "Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi İşbirliği Protokolü" ve "Öğrencilerde Sosyal Güvenlik Bilincini Oluşturmaya ve Geliştirmeye Yönelik İşbirliği Protokolü"
16. MEB ile Sağlık Bakanlığı Arasında "Okullarda Uygulanacak Beyaz Bayrak İşbirliği Protokolü"
17. MEB ile Sağlık Bakanlığı Arasında "Okul Sağlığı Hizmetleri İşbirliği Protokolü"
18. MEB ve İçişleri Bakanlığı Arasında, "Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü" Genelgesi
19. Millî Eğitim Bakanlığı "Taşımali İlköğretim" 2007/53 Nolu Genelge
20. Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni (17 Şubat 2009/20 Nolu Genelge)
21. Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları (17 Nisan 2007/33 Nolu Genelge)
22. İlköğretim Kurumları, Ortaöğretim Kurumları Spor Yarışmaları Yönergesi
23. Koruyucu Güvenlik Özel Talimatı
24. Okullarda Sivil Savunma Kolu Kurulması
25. Okul Sağlığı Projesi

Yukarıda verilen ilgili mevzuatlar ile öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatlarında daha başarılı olmaları hedeflenmiş, aynı zamanda sosyal birer birey olan öğrencilerin topluma faydalı kişilikler kazanmaları amaçlanmıştır.

MEB'in Öğrencilerimizin Zararlı Madde Kullanımı ve Şiddet Gibi Risklerden Korunması ile İlgili 22 Nolu Genelgesi'nde (EK 3) belirtildiği üzere; okul yönetimi, veliler, öğretmenler ve aileler, Atatürk ilke ve inkılâplarına uygun bireyler yetiştirmek maksadıyla sürekli işbirliği halinde olmalı; okul yönetimi ve öğretmenler kurum içi kurallar hakkında velileri bilgilendirerek öğrencinin eğitiminin evde de

sürdürülmesi sağlanmalı ve velilerde farkındalık oluşturulmalıdır. Böylece ailelerin de okul güvenliğine katkıları sağlanmış olmaktadır. Söz konusu genelgede, öğrencilerimizi şiddet eylemleri ve zararlı maddelerden korumak için İl Eğitim Komisyonlarının kurulduğu da belirtilmiştir. Okul giriş çıkışlarının güvenliğini sağlamak için gerekli önlemler; mevzuatlarla güvence altına alınmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtildiği üzere; okul personelinin görev tanımları yönetmeliğin 60. , 61. , 62. , 83. , 89. , 91. maddelerinde yapılarak; okul personeli, 139. maddede okulun fiziki güvenliğinin sağlanması, okulda doğal afetlere karşı yeterli önlemlerin alınması ve öğrencilerin sağlıkları için gerekli güvenli ortamın oluşturulmasına memur kılınmışlardır.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin 6. maddesinde; b bendinde öğrencilerin zararlı madde kullanımına karşı korunması ile a, c ve ç bentlerinde öğrencilerin fiziksel ve psikolojik baskıya maruz kalmaması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı Taşımalı İlköğretim Yönetmeliği 14. maddesinde taşımalı eğitim yapılan okullarda okul müdürleri; servis araçlarının şoförlerini ismen ve adres olarak takip etmeye ve bunları emniyet kurumlarına bildirmeye, servis araçlarının aylık çalışma programlarını takip etmeye ve 23. maddesinde araç sürücülerini her öğretim yılı başında ve uygun gördüğü zaman dilimlerinde taşıma güvenliği hakkında kurs ve seminerlere tabii tutmaya memur kılınmışlardır. Dolayısıyla öğrencilerin taşınmasında kullanılan servis araçlarının güvenliği ilgili mevzuatlarla koruma altına alınmıştır. Buna ilaveten Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği'nde 4. ve 5. maddelerinde okul servis araçlarının muhteva etmesi gereken fiziksel gereksinimler kesin sınırlarla çizilerek, araçların her daim bakımlı olması ve öğrencilerin refah içinde yolculuk etmeleri teminat altına alınmıştır.

Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni Genelgesi'nde (EK 9) ise okul bahçesi, tuvaletleri, kantin, mutfak, yemekhane ve benzeri ortak kullanım alanlarında riayet edilmesi gereken kurallar belirtilmiş; bu kurallara uyulması için belediye başkanlıkları ve emniyet müdürlükleri nezaretinde gerekli önlemler alınması teşvik edilmiştir. Ayrıca "Beyaz Bayrak" uygulaması ile okullarda ortak kullanım

alanlarının hijyeni periyodik olarak denetime tabi tutulmuş; beyaz bayrak alamayan okullarda tespit edilen eksikliklerin bakanlık ve mahalli imkanlarla (Özel İdare gelirlerinin yanında, okul aile birlikleri, köy tüzel kişilikleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşlarının desteği) en kısa süre içerisinde giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları ile ilgili 17 Nisan 2007/33 Nolu Genelge'de (EK 10) ise, kantinlerin öğrencilere sağlıklı bir ortamda hizmet verebilmesi için temin etmekle mükellef oldukları fiziksel şartlar (havalandırma tesisatı, kolay temizlenebilir mermer tezgah, böceklenmeye karşı ilaç kullanma) kati surette belirtilmiştir. Buna ilaveten kantinlerin enerjisi yüksek ve besin değeri az olan (fast-food) gıdalar satmaması belirtilmiş; sattıkları gıdaların son kullanma tarihini geçmemiş olması koşulunun altı çizilmiştir.

4.2. GÖRÜŞMELER

4.2.1. Servis Araçlarının Güvenliği

Servis araçlarının güvenliğine yönelik bulgular Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Servis Araçlarının Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri

Servis Araçlarının Güvenliği	Frekans
Trafik kurallarına uyulmaması	18
Servis şoförünün yetersizliği	15
Aracın bakımsızlığı	14
Rehber personel	14
İletişim becerisi	10
Aracın yaşının büyük olması	10
Araç ile ilgili mevzuatın uygulanmaması	8
Rehber personelin yaşının uygun olmaması	5
Servis şoförünün eğitimsizliği	5
Servis şoförünün yaşının uygun olmaması	3

Görüşmede elde edilen verilerin analizi sonucunda, katılımcılar, servis araçlarının güvenliği ile ilgili öncelikle, servis şoförlerinin trafik kurallarına

uymamalarının ve şoförlük konusundaki yetersizliklerinin önemli güvenlik sorunlarına yol açtığını, servis araçlarının bakımlarının zamanında yapılmamasının da güvenlik açısından risk oluşturduğunu, araçların bakımlarının zamanında yapılsa da, yaşı büyük araçların bulunduğunu belirtmişlerdir.

“-Kontrolleri hissetmedikleri zaman şoförler trafik kurallarına uymuyor. Hatta bazı öğrenciler bizlere bu konuda şikayette bulunuyorlar.” (KB9)

Katılımcılar ayrıca, rehber personelin de konu ile ilgili eğitiminin yetersizliğinin yanı sıra iletişim becerisinin düşük olması ve öğrenciler konusunda özverili olmamalarının güvenliği olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Araçlar ile ilgili mevzuatın yeterli olduğu halde, bu mevzuata uyulmaması bir diğer risk faktörü olarak görülmektedir. Servis şoförlerinin eğitim seviyesinin düşük olmasının güvenliğe olumsuz etki ettiğini belirten katılımcıların yanı sıra, servis şoförü ve rehber personelin uygun yaşta olmamalarının da güvenlik açısından sorun teşkil ettiği görüşünde olan katılımcılar da bulunmaktadır.

4.2.2. Okulun Fiziki Güvenliği

Okulun fiziki güvenliğine yönelik bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Okulun Fiziki Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri

Okulun Fiziki Güvenliği	Frekans
Binanın depreme dayanıksızlığı	15
Binanın yaşının büyük olması	14
Güvenlik kameralarının olmayışı/yetersizliği	13
Güvenlik birimlerinin eksikliği	10
Oyun alanlarının zemin maddesinin(parke/asfalt) uygun olmayışı	8
Giriş-çıkışlarda gezinen serseriler	7
Bahçe duvarının yeterince yüksek olmaması	7
Binanın ödenek imkanının azlığı	6
Bahçenin farklı yaş grupları için bölümlendirilmemesi	5
Aydınlatmanın yeterli olmayışı	4
Kapalı alanların gerekli kontrollerinin yapılmaması	3
Binanın bakımsızlığı	2

Görüşmeler sonucunda katılımcılar, binaların yaşlarının büyük olması ve depreme dayanıksız olmalarının güvenliği olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

“-Şu andaki binalarımız deprem yönetmeliğine uygun değil; dayanıklı olduğunu da düşünmüyorum.” (KB4)

Oyun alanlarının zemin maddelerinin uygun olmayışının öğrencilerin kazalar sonucunda daha ağır yaralanmalarına neden olduğu görüşü hâkimdir.

Bahçenin farklı yaş grupları için bölümlendirilmemesi, daha küçük yaştaki öğrencilerin güvenliğini tehdit etmektedir. Okul bahçe duvarlarının yeterince yüksek olmaması okula giriş-çıkışların kontrolünü zafiyete uğratmaktadır. Okula tahsis edilen ödeneğin yetersizliğinin de güvenlik açısından risklerin oluşmasına zemin

hazırladığı görüşü hakimdir. Binaların bakımsızlıklarının da güvenliği olumsuz etkilediğini belirtenler olmuştur.

“Okul binalarının bakımları yapılmıyor. Bazı okullarda sık sık kazalar bu yüzden yaşanmakta. Hatırladığım kadarıyla İstanbul’da bir öğrenci, ağırlığını vermesi sonucu düşen lavabonun altında kaldı ve lavabo parçaları boğazını kesti.” (KB9)

Aydınlatmanın yeterli olmayışı ve kapalı alanların kontrollerinin yapılmaması öğrenciler için güvenlik riski oluşturan bir diğer konudur. Okul içinde ve çevresinde güvenlik kameralarının olmayışı veya yetersizliği ile güvenlik birimlerinin eksikliği güvenlik zafiyeti oluşturmaktadır. Okulun giriş ve çıkış saatlerinde okul etrafında gezinen ve serseri olarak tabir edilen başıboş kişiler de bir güvenlik riski oluşturmaktadır.

“-En azından güvenlik kamerası olsa, hem öğrencilerin kontrolü için hem de güvenliğimiz açısından iyi olur.” (KE8)

4.2.3. Okul İçinin Güvenliği

Okul içinin güvenliğine yönelik bulgular Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Okul İçinin Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri

Okul İçinin Güvenliği	Frekans
Ortak kullanım alanlarının yaş gruplarına göre bölümlendirilmemesi	15
Elektrik tesisatının uygun yerleştirilmemesi ve açık kablolar	13
Temizlik maddelerinin kolay ulaşılabilecek yerde olması	11
Temizlik personelinin yetersizliği	7
Okul aile birliği	5
Kimya laboratuvarının gözetimsiz oluşu	1

Görüşmeler sonucunda katılımcıların, okul tuvaletleri vb. alanların farklı yaş gruplarına göre bölümlendirilmemesinin bir güvenlik riski oluşturduğu konusunda hemfikir oldukları görülmüştür.

“-Aynı oyun alanları ve aynı tuvaletlerin kullanılması küçük yaş gruplarının ezilmesine ya da öğrencilerin kolaylık tesislerini kullanırken çeşitli sıkıntılara yol açmaktadır.” (KB14)

Uygun yerleştirilmemiş elektrik tesisatının ve açıkta bulunan kabloların önemli bir güvenlik riski oluşturduğu belirtilmiştir. Temizlik maddelerinin kolay ulaşılabilir yerde olması ve temizlik personelinin yetersizliğinin de öğrenciler için risk oluşturduğu belirtilmiştir. Okul aile birliğinin okul güvenliğinden ziyade sadece öğrencilerin başarılarına odaklanmaları, okul açısından bir güvenlik zafiyetine neden olduğu görüşü de hâkimdir. Bunların yanında, içinde zararlı kimyevi maddeler bulunabilen kimya laboratuvarlarının bir gözetmenin kontrolünde olmayışının öğrencilerin güvenliğini tehdit ettiği görüşü hâkimdir.

“Sık sık öğrencilerin deney aletleri ile kendilerine zarar verdiklerini duymaktayız. Geçenlerde bir gazete haberinde okudum; öğrenciler cıva tüpüyle oynarken tüpü düşürüp kendilerini zehirlemişler. Bu tür aletler kilit altında tutulmalı.” (KE3)

4.2.4. Okulda Doğal Afetlere Karşı Alınan Güvenlik Önlemleri

Okulda doğal afetlere karşı alınan güvenlik önlemlerine yönelik bulgular Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Okulda Doğal Afetlere Karşı Alınan Güvenlik Önlemlerine Yönelik Frekans Değerleri

Okulda Doğal Afetlere Karşı Alınan Güvenlik Önlemleri	Frekans
Sivil savunma faaliyetlerinin yetersizliği	16
Tatbikatların yetersizliği	14
Eğitim yetersizliği	14
Yanıcı maddeler ile ilgili bilgi eksikliği	5
Binanın dere yatağına kurulmuş olması	2

Görüşmeler sonucunda katılımcılar, sivil savunma ile ilgili faaliyetlerin daha fazla yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Deprem ve yangın tatbikatlarının içeriğinin daha yoğun olması ve daha sık yapılması gerektiği belirtilmiştir. Doğal afetler konusunda öğretmen ve öğrencilerin daha bilinçli bir hale getirilebilmesi için, eğitimin daha etkili bir şekilde yapılması gerektiği belirtilmiştir. Katılımcılar, yanıcı maddeler ile ilgili bilgisizliğin, yangına müdahale konusunda soruna yol açtığını belirtmişlerdir. Bunların yanında, dere yatağına kurulmuş bazı okulların su baskını riski ile karşı karşıya oldukları belirtilmiştir.

“-Sivil savunmaya ilişkin eksiklikler var. En son Van depreminde öğrenciler tahliye edilirken içeri tekrar girip montlarını almaya çalışıyorlardı. Tatbikatlar ve sivil savunmaya ilişkin kendimizi yetiştirmemiz gerektiğini düşünüyorum.” (KE6)

4.2.5. Okulda Bulunan Öğretmen Ve İdarecilerin Güvenlikle İlgili Sahip Olduğu Bilgiler

Okulda bulunan öğretmen ve idarecilerin güvenlikle ilgili sahip oldukları bilgilere yönelik bulgular Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmen ve İdarecilerin Güvenlikle İlgili Bilgilerine Yönelik Frekans Değerleri

Öğretmen ve İdarecilerin Güvenlik Bilgileri	Frekans
Nöbetçi Öğretmenlik	15
Yetki	12
Öğrencinin Güvenliği	10
Müdür Yardımcısı	8

Tablo 5’de yer alan bilgilerde olduğu gibi ilköğretim okullarında tedbir amaçlı nöbetçi öğretmenlik uygulamasının kullanıldığı aktarılmıştır. Okul içerisindeki idareci ve öğretmenlerin yetkilerinin tam olarak belirlenmediği, görevlerini yerine getirme konusunda yeterli imkan ve yetkileri olmadığını bildirmekteler.

“-İlgili, alakalı idareci ve öğretmenler genellikle okul ile ilgili bütün mevzuat ve bilgi dağarcığına sahiptirler ancak, bazı öğretmenlerin kendilerini bu konularda görevli ve sorumlu hissetmediklerini görüyoruz.” (KE3)

“-Öyle öğretmenlerimiz var ki artık sadece ben dersime girer giderim zihniyeti içerisinde davranıyorlar.” (KE5)

4.2.6. Güvenlik Açısından Yeterli Mevzuatın Olması

Okullarda güvenlik açısından yeterli mevzuat olup olmadığına yönelik frekans değerleri Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Okullarda Güvenlikle İlgili Mevzuatın Yeterliliğine Yönelik Frekans Değerleri

Mevcut Mevzuatın Yeterliliği	Frekans
Yeterli	15
Uygulama Eksik	10
Güncel	7

Görüşülen katılımcıların bulgularına göre öğretmen ve idarecilerin büyük bir kesimi mevzuatın yeterli ve güncel olduğunu, ancak tam anlamıyla uygulanmadığını bildirmekteler. Özellikle servis araçları güvenlik mevzuatlarının gerekli kurumlarca denetlendiğini şu cümleleri ile bildirmekteler:

“-Mesela servis araçları mevzuatları okul servis araçları servis yönetmeliğinde tanımlanmakta ve sıkı şekilde kontrol edilmekte. Güvenlik açısından bu konuda daha rahatız!” (KE2)

4.2.7. Okulda Kullanılan Kimyasal Ve Fiziksel Olarak Tehlikeli Olan Maddelerin Kullanımı Ve Korunması Açısından Güvenlik

Okullarda kullanılan tehlikeli maddeleri kullanım ve korumasının güvenlik açısından frekans değerleri Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. İlköğretim Okullarında Bulunan Tehlikeli Maddelerin Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri

Tehlikeli Maddelerde Güvenlik	Frekans
Temizlik maddelerinin kalitesi	8
Temizlik maddelerinin iyi saklanması	7
Temizlik elemanlarının bilgilendirilmesi	4
Elektrik kablo ve prizlerin açıkta bulunması	3

Yapılan görüşmelerde temizlik maddelerinin saklanması ve yetersizlikleri ön plana çıkmaktadır. Temizlik personelinin temizlik maddeleri kullanımında ve bu maddelerin etkileri konusunda gerekli bilgilere sahip olmadıkları ortaya çıkmaktadır.

“-Temizlik maddesi etkili ve kaliteli bir firma tarafından üretiliyor mu? İnsan sağlığına ne kadar etkili bilmiyoruz. Özellikle bu konu alt sınıflardaki öğrencilerin temizlik maddelerine teması ihtimali açısından önemli.” (KE11)

Katılımcılar fen laboratuvarlarında kullanılan deney ve test malzemelerinin ise uygulamacı öğretmen ve yardımcılarınca gerekli kontrollerin yapılarak saklandığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar ayrıca, bina içi elektrik kablolarının açıkta bulunması ve prizlerin ulaşılabilir yerlerde olmamasının gerekliliği ve su ile yapılan temizliklerde kaygan zeminlerin kontrol altına alınmasının önemini vurgulamışlardır.

4.2.8. Okul Giriş ve Çıkışlarının Güvenliği

Okulların giriş ve çıkışının güvenliğine dair bulgular Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Okulların Giriş ve Çıkışlarının Güvenliğine Yönelik Frekans Değerleri

Okul Giriş Çıkışlarının Güvenliği	Frekans
Uyuşturucu Madde Açısından	
Güvenlik	12
Yaygınlaşma	10
Aile Yapısı	8
Özenti	5
Arkadaş Çevresi	3
Toplantı	2
Cinsel Açıdan	
Serseri	12
Yaş Grubu	7
Ergenlik	5
Sağlık Açısından	
Fast Food (Aperatif Yemekler)	10
Seyyar Satıcı	9
Gıda maddesi	5
Trafik Açısından	
İşaret ve levhalar	15
Yaya yolu	10

Görüşmeler sonucunda katılımcılar; okul giriş çıkışlarında uyuşturucu madde açısından okulların çevresinde güvenliğin gerekli seviyede sağlanamadığını, okul polislerinin okul çevresinde güvenliğin alınmasına yardımcı olduklarını fakat yine de yeterli olmadıklarını gözlemlediklerini bildirmişler ve uyuşturucu maddeler hakkında yapılan veli bilgilendirme toplantılarında ailelerin ve öğrencilerin bilinçlendirilmesine çalışıldığı aktarılmıştır.

“-Girişler ve çıkışlar bu konuda en önemli noktalar. Bu hususta okullar büyük sıkıntılarla karşı karşıya. Özellikle uyuşturucu konusu artık yaş tanımıyor.” (KB14)

Cinsel açıdan ilköğretim okullarında üst sınıflarda ergenlikle birlikte kendi yaş gruplarıyla görüşme ve alt yaş gruplarının dışlanması ön plana çıkmakta olduğu belirtilmektedir. Katılımcılar, okul çevresindeki serseri kişilerin zaman zaman taciz veya sataşmalarda bulduklarını bildiklerini ve bu konularda da okul polislerinin müdahale ettiklerini bildirmekteler.

“-Gelen serseriler öğrencilerin huzurunu kaçırmada ve değişik kötü alışkanlıklar kazanmalarına sebep olmaktadır.” (KE15)

Katılımcılar, sağlık açısından okul içerisinde satılan gıda maddelerinin kontrol altında olduğunu, fakat okul önünde ve çevresindeki seyyar satıcılar ile fast food gıda satışı yapan yerlerin öğrencilerin sağlıklı beslenmesine engel teşkil ettiklerini, yine bu konuda mevzuatların yeterli olduğunu ancak gerekli denetlemelerin gerek okullarda gerekse etrafındaki alanlarda daha sıkı yapılması gerektiğini vurgulamaktalar.

Trafik açısından okulların giriş çıkışlarında yaya yollarının mevcut oldukları ve gerekli görülen yerlerde trafik ışıklandırılmalarının olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir.

4.2.9. Ailelerin Okul Güvenliği İle İlgili Görüşlere Katkıları

Bu konu kapsamında değerlendirilen bulgular frekans değerleri açısından yeterli olmamaktadır. Ailelerin güvenlik olarak ilgilendikleri konular kapsamında genellikle öğrencilerin notları ve servis araçları geldiği gözlemlenmektedir.

Bu konuda katılımcıların aktardığı bilgiler şu şekildedir:

“-Okulumuzun iyi bir muhitte olması nedeniyle, velilerimiz ve okul aile birliği her türlü maddi-manevi katkı sağlamaktadırlar. Bu sayede okulumuza özel güvenlik elemanı tutabiliyor ve girişte kontrollerimizi arttırabiliyoruz.” (KB1)

“-Velilerin eğitim seviyesinin düşük olduğu okulumuzda, veliler bu işin, okulun sorumluluğunda olduğunu düşünmektedirler.” (KE10)

4.2.10. Okulda Olası Bir Krize Karşı Yeterli Önlemin Alınması

Okulların olası bir krize karşı aldıkları önlemler açısından güvenliğe dair katılımcıların bildirdikleri görüşler frekans değerleri açısından yeterli olmamaktadır.

Yapılan görüşmelerde katılımcılar, olası krizlere karşı okullarda deprem ve yangın tatbikatlarının yapıldığı ve belli aralıklarla sivil savunma kuruluşlarının okullarda eğitimler düzenledikleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

Daha kırsal kesimlerde öğretmenlik yapan bir katılımcının ifadesi ise şu şekildedir:

“-Okulların köylerde ve kırsal kesimlerde dere yataklarında veya sellerden etkilenebilecek yerlerde kurulduklarını ve bu konularda gerekli incelemelerin yapılmadığını düşünüyorum.” (KE8)

V.BÖLÜM

TARTIŞMALAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin nitel analizinden elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Tartışma ve yorumlar bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak yapılmıştır.

Servis yönetmenliği mevzuatının güvenlik açısından yeterince detaylı tanımlanması ve gerekli denetlemelerin yapılmasının bu konudaki endişe ve tereddütleri en aza indirdiği belirlenmektedir, bu durum karşısında diğer mevzuatlardaki konularında belirtildiği gibi yeterli oldukları ancak denetleme ve uygulamanın daha sıkı olması gerektiği ön plana çıkmaktadır.

Servis araçlarının güvenliği konusunda katılımcılarla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgulara göre mevzuat açısından gerekli tanımların Milli Eğitim Bakanlığınca yapıldığı ve görüşülen katılımcıların en çok bu konuda güven duydukları ön plana çıkmaktadır. Bu kısımda mevzuatın yanı sıra servis araçlarının denetleme ve kontrollerinin sık yapılması nedeni ile gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı gözlemlenmektedir.

Sürücülerin iletişim ve eğitim seviyelerinin yetersizliği olası bir acil durum karşısında yetersiz kalmalarına neden olabilecek durumdadır. Ülkemiz okul sisteminde, sürücü seçimi ve danışmanlığı konuları göz ardı edilmektedir. Okul idarecileri güvenli taşımacılık üzerine yeni yaklaşımlar belirlemelidirler. Araç standartları yeniden gözden geçirilmelidir. (Yücel, 2003)

Okulların fiziki güvenliğine yönelik bulgular değerlendirildiğinde binaların fiziki olarak yetersiz oldukları özellikle olası bir deprem felaketi karşısında gerekli dayanıklılığı göstermesinden endişe edildiği gözlemlenmektedir. Bu da binaların

yapım aşamasında tercih edilen yüklenici firmaların gerekli denetimlere tabi tutulmadığını göstermektedir. Oysaki Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde 139. maddede belirtildiği üzere; bu denetimleri uygulamakla yükümlü personel okullarda mevcuttur.

Okul binalarının, bahçe duvarları, güvenlik kameraları ve önlemleri açısından yetersiz kaldıkları gözlemlenmektedir. Bu konuda okul yönetiminin ödenek yetersizliği nedeni ile gerekli ek güvenlik tedbirlerini alamadıkları bildirilmiştir. Okulların birçoğunda oyun alanlarının yaş gruplarına göre düzenlenmemesi nedeni ile çeşitli yaralanmalara ve yaş grupları arasında tartışmalara yol açabileceği gözlemlenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği'nde 6. maddede kesin sınırları çizilen; öğrencilerin fiziksel ve psikolojik baskıya maruz kalmamaları için alınması gereken tedbirlerin maddi imkansızlıklardan dolayı alınmadığı saptanmıştır.

İlköğretim okullarının iç güvenliği ile ilgili olarak tuvalet ve ortak kullanım alanlarının yaş gruplarına göre gerekli düzenlemelerinin yapılamadığı ve bu nedenle küçük öğrencilerin tuvalet kullanımı, lavabo kullanımı gibi alanlarda sıkıntı yaşayabildikleri gözlemlenmektedir.

Yaş gruplarına göre eğitim ve ortak kullanım alanlarının ayrılmaması ergenlik döneminde olan öğrencilerin kendilerine göre daha küçük yaş grubunda olan öğrencilere karşı sert davranabilmelerine ortam sağlamaktadır

Okul içerisinde bulunan elektrik kabloları, ıslak zeminler v.b. alanların bakımlarının zamanında ve gerektiğinde yapılamadığı ve bunun sebeplerinin ödenek yetersizliğine dayandırıldığı gözlenmektedir.

Okulda doğal afetlere karşı alınan güvenlik önlemlerinin genel anlamı ile yetersiz olduğu gözlemlenmektedir, güvenlik önlemi olarak sivil savunma faaliyetleri ile tatbikat ve eğitim faaliyetlerinin öne çıktığı, sivil savunma faaliyetleri kapsamında gerekli örgütlerce verilen eğitimler ve yapılan tatbikatların öğrenciler tarafından gerekli önemi görmediği ve güvenlik bilincinin tam olarak sahiplenilmediği gözlemlenmektedir.

Doğal afetlere karşı acil eylem planı gerekli tedbirler için okullarda belli zamanlarda tatbikatlar yapıldığı bildirilmiştir.

Okulda bulunan öğretmen ve idarecilerin güvenlik açısından bilgilerinin istenen seviyede olmadığı gözlemlenmektedir. Nöbetçi öğretmenlerin görev tanımları ve güvenlik ile ilgili sorumluluklarının mevzuatlarda tam olarak belirtilmemesi görevleri esnasında olabilecek olaylara karşı yetersiz kalmalarına sebep olmaktadır.

Okullarda güvenlik açısından yeterli mevzuat olup olmadığına dair yapılan görüşmelerde mevzuatların genel olarak yeterli oldukları fakat uygulanmaları konusunda eksiklikler olduğu saptanmaktadır.

Servis yönetmenliği mevzuatının güvenlik açısından yeterince detaylı tanımlanması ve gerekli denetlemelerin yapılmasının bu konudaki endişe ve tereddütleri en aza indirdiği belirtilmektedir. Bu durum karşısında diğer mevzuatlardaki konularında belirtildiği gibi yeterli oldukları ancak denetleme ve uygulamanın daha sıkı olması gerektiği ön plana çıkmaktadır.

Öğretmen ve yöneticilerin okul içerisindeki güvenlik ihtiyaçlarının ve görevlerinin mevzuatlarla tanımlanması gerektiği gözlenmektedir.

Okullarda kullanılan tehlikeli maddelerin kullanım ve korunmasının güvenlik açısından etkileri görüşmelerde toplanan verilerde değerlendirilmiştir. Temizlik maddelerinin kalitesinin gerekli kontrollere tabi tutulmadığı, temizlik elemanlarının kullandıkları malzemelerin gerek kullanım talimatları gerekse saklanma ve zararları hakkında bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir.

Bina içerisindeki elektrik kablo ve prizlerinin kimi okullarda hasarlı olmaları, tamir bakım ihtiyaçları ile bakım ve onarımının periyodik olarak yapılmaması güvenlik açısından endişe uyandırmaktadır.

Fen laboratuvarlarında kimyasal deney malzemelerinin kontrolleri ve saklanması açısından sorumlulukların okul içerisindeki sorumlu öğretmenlerde

olması nedeni ile bu konuda güvenlik risklerinin en alt düzeyde oldukları belirlenmiştir. Öğrenciler açısından ders esnasında yine gerekli sorumluluğun yetkin öğretmenlerde olması riskleri azaltmaktadır.

Okulların giriş çıkışlarının güvenlik açısından incelendiğinde öğretmen ve yöneticilerin güvenlik olarak okul polislerini işaret ettikleri ve okul dışında yaşanabilecek sorunlar için polislerden yardım aldıkları belirlenmiştir

Okul çevresinde öğrencilerin uyuşturucu madde kullanımları ve çevredeki arkadaşları ile serseri kişilerce etkilenebildikleri bulgular arasında çıkmaktadır. Bu konularda güvenlik önlemlerinin yanı sıra öğrenci ve velilerin yapılan toplantılarla bilgilendirilerek konunun bilincinin kazandırılması sağlanmaktadır.

Okul kantininde satılan gıda ve aperatif yemeklerin mevzuatlar ve kontroller çerçevesinde denetlenerek güvenlik açısından risk seviyesinin düşük olduğu ancak okul çıkışından bulunan seyyar satıcı, çevredeki fast-food gıda satışı yapan yerlerin kontrollerinin yapılamaması gıda zehirlenmeleri ve sağlıksız beslenme sorunlarını yanında getirmektedir. Bu bulgular; Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni Genelgesi'nde (EK 9) belirtilen "Beyaz Bayrak" uygulamasının söz konusu mahallerde belediye başkanlıkları ve emniyet müdürlüklerince yeterince etkin uygulanmadığına işaret etmektedir.

Okul çıkışlarında bulunan yollarda yaya geçitlerinin ve trafik ışıklarının yeterli oldukları ve güvenlik konusunda yeterli tedbirlerin alındığı izlenmektedir.

Bu konu kapsamında değerlendirilen bulgular; ailelerin birçoğunda güvenlik konusunda gerekli hassasiyetin mevcut olmadığını ve bu konunun okul yönetiminin bir görevi olduğunu düşünerek yaklaştıkları görülmektedir. Velilerin güvenlik ve okula yapabilecekleri katkıların; okulların bulunduğu yerin sosyo-kültürel durumu ve velilerin eğitim düzeyleri ile değişebildiğini göstermektedir. Eğitim seviyesi daha yüksek olan bir kesimde yapılan veli toplantıları, okul aile birliği görevleri ve çalışmalarının daha verimli geçtiği belirtilmektedir.

Okulların olası bir krize karşı aldıkları önlemler açısından güvenliğe dair sivil savunma ve tatbikatların ön plana çıktığı görülmektedir.

Sivil savunma faaliyetleri açısından itfaiye, akut v.b. kurumlardan destekler alınmakta ve belli zaman aralıkları ile yapılan tatbikat, toplantı faaliyetleri ile öğrencilerin bilinçlendirilmesine çalışılmaktadır. Öğrencilerin bu tatbikatları daha çok bir oyun gibi algılaması ve gereken hassasiyeti göstermedikleri bildirilmekte ve bu nedenle yapılan çalışmaların daha çok öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve olası acil durumlarda okulun yönlendirilmesine yardımcı olmaları gerekmektedir. Acil durumlarda uygulanacak eylem planları okullarda hali hazırda ve güncel olarak bulunmamaktadır. Dolayısıyla acil durum eylem planlarının; uzmanlar tarafından hazırlanarak, her okulda mevcut bulunması gerekmektedir.

Mevzuatlar yönünden deprem, sel, yangın v.b. felaketler için güvenlik önlemleri ile ilgili konular belirtilmekte ancak uygulama ve denetleme konusunda aynı oranda hassasiyet gösterilmemektedir.

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirmesi yapılmış ve bu değerlendirme sonucunda ilköğretim okullarında yöneticiler ve öğretmenler açısından güvenlik ile ilgili mevcut durum ve eksiklikler belirtilmiştir.

6.1. SONUÇLAR

Bir okulun güvenli olup olmadığını belirlemek kolay değildir. Güvenlik tek başına değerlendirilemeyecek çok fazla faktörce etkilenen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlköğretim okullarında güvenliği etkileyen etkenler, aksaklıklar ve olası nedenleri şu şekilde maddeleştirilmiştir.

Okullarda, yöneticilerin çizmesi gereken güçlü bir lider profili, kendini işine adanmış öğretmen kadrosu, yönetime üst düzeyde veli ve toplumsal katılımın gerekliliği gözlemlenmiştir. Mevcut düzen içerisinde öğretmenlerimizin sadece öğretim açısından olaylara bakabilmek durumunda kalmış ve kısıtlandırılmış oldukları gözlemlenmektedir.

Okulların fiziksel bakımı gerek ödenek noksanlıkları gerekse mevcut kaynakların doğru değerlendirilememesi nedeni ile eksik kalabilmekte ve bir zaman sonra bu bakımsızlık ciddi güvenlik sorunlarına yol açabilmektedir.

Okulların fiziki şartlarının doğal afetlere ve gerekli dış etkenlere karşı bir standardı olmadığı veya okulların mevzuata uygun olarak yapılmadığı ve bu nedenle de bu eksikliğin okullarda ciddi güvenlik riskleri oluşturduğu bilinmektedir.

Farklı yaş grubundan olan öğrencilerin ilköğretim okullarında aynı ortamda eğitim görmeleri ve okul bahçesi, oyun alanı v.b. ortak kullanım alanlarında birbirlerine karşı farklı tutumlar sergileyebildikleri gözlemlenmektedir. Bu durum özellikle ergenlik olgusu ile tanışan öğrencilerin kendilerini bir birey olarak ispatlama çabalarından da kaynaklanabilmektedir. Okul bahçelerinde ve oyun alanlarında kullanılan araç ve oyuncakların farklı yaş guruplarına göre planlanamaması, farklı yaş gurupları arasında etkileşim açısından sorun yaratabilmektedir.

Okulların sosyal aktiviteler açısından yetersiz olması, öğrencilerin kendi aralarındaki güvenlik sorununu ön plana çıkarmaktadır.

6.2. ÖNERİLER

Ülkemizde İlköğretim okullarında güvenlik ile ilgili olarak ele alınacak konularda, MEB ve toplumca üzerimize düşen görevlerin bilincinde olmalıyız. İlköğretim okulları, çocuklarımızın toplu yaşamaya başladıkları, bir birey olarak yetiştirilmelerinin başlangıcı olan eğitim yuvalarımızdır. Bu nedenle bu ciddi görevimizin ağırlığının bilincinde olarak, daha etkili ve eğitimde verimlilik doğuracak kalıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak uygulayıcılara ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Tehlike ve risk kavramları ile ilgili öğrencilerin duyarlılık, bilinç ve anlayış düzeyinin yükseltilmesi için etkinlikler ve eğitim kampanyaları yürütülmelidir.
- Önleyici güvenlik bilinci ve kültürü yerleştirilmelidir.
- MEB tarafından verilen seminerlerde güvenlik konusunun da ele alınıp, iyi uygulama örnekleri ve deneyimleri paylaşılmalıdır.

- Güvenlik konusunda ğretmen ve öğrenciler arasında yarışmalar düzenlenmelidir. Öğrencilere trafik derslerinde de yaptırılan bu uygulama sayesinde yarışmacılar güvenlik konusunda araştırma yapmaya zorlanmış olacak ve aynı zamanda gerekli mevzuatı öğreneceklerdir. Dolayısıyla ğretmen-ğrenci bazında gerekli farkındalık sağlanmış olacaktır.
- Okulda belirli periyotlarla uzmanlar tarafından eğitim personeline verilecek seminerlerle güvenlik riskleri konusunda personel bilinçlendirilmelidir.
- Bir bilgi akış zinciri oluşturulmalıdır. ğrenciden başlayarak yöneticilere kadar uzanan bu zincirde; kusurlu bulunduğu noktayı bir üst makama yazılı bir şekilde iletmekle mükellef olan taraflar hem sorumluluk olgusunu kazanmış hem de ilgili makamı kusuru gidermeye memur kılmış olacaklardır.
- Okul; sağlık ve güvenlik hususlarında ilgili kurumlarla her daim irtibat halinde olmalı ve bu etkileşimdeki dinamizm canlı tutulmalıdır.
- Okullarda bulunan nöbetçi öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görev tanımları ve yetkileri tam olarak belirtilmelidir, etkin bir nöbetçi öğretmenlik uygulaması bulunmalı ve nöbetçi öğretmenler sürekli bir iç denetim halinde olmalıdırlar.
- Okul servis şoförleri ve personelleri; gerekli iletişim ve güvenlik eğitimlerine tabi tutularak; ilgili personel eğitilmelidir.
- Okul aile birlikleri güvenlik konusuna yoğunlaşmalı, gerekli tatbikatları ve eğitimci-öğretici çeşitli aktiviteleri öğrenciler ve ailelerle birlikte planlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Bass, R. (2004). *The impact of school culture on school safety: An analysis of elementary schools of southwestern metropolitan school district*. (Unpublished Doctoral Disertation). University of Arizona: Arizona
- Çankaya, İ. H. (2009). Okul Güvenliği Üzerine Teorik Bir Çözümleme. *T.C. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*1(2), 97-102.
- Çelik, V. (2002). *Okul kültürü ve yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dönmez, B. (2001). *Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,7(25), 63-74.
- Dönmez, B. (2004). *Bir eğitim kurumu olarak okul*. Y. Özden (Ed.), Öğretmenlik mesleğine giriş (ss. 85–114). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dwyer, K & Osher, D. (2000). *Safeguarding our children: An action guide*. Washington, D.C: U.S. Departments of Education and Justice, American Institutes for Research
- Gülkan, P., ve Utkutuğ, D. (2003). Okul binalarının deprem güvenliği için minimum dizayn kriterleri. *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 2003/3(425), 13–22.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Kottkamp, R. B. (1991). *Open schools, healthy schools: Measuring organizational climate*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Hirschi, Travis. (1969), *Causes of Delinquency*, University of California Pres, Berkeley.
- Işık, H. (2004a). Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, S:164, Ankara, Güz-2004, MEB Yayınları.
- Işık, H. (2004b). *Öğrenme ortamlarının fiziksel düzeni*. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), Sınıf Yönetimi (ss. 37–71). Ankara: Öğreti, Pegem A Yayıncılık.
- MEB, (1961). İlköğretim ve Eğitim Kanunu. *Resmî Gazete*, 10705. (Değişik: 12.11.2003 – 5002/1 md- 25296 Sayılı Resmi Gazete).
- MEB, (1994) Taşımali İlköğretim Yönergesi. Ankara: Yönerge : 24 Mayıs Sayı 5959.
- Özgünay, Y., Öge, İ., ve Kütük, Z. (1999, Şubat 24). Okulda Facia....Sabah Gazetesi. <http://arsiv.sabah.com.tr/1999/02/24/r01.html> adresinden alınmıştır.
- Petal, M., Türkmen, Z. (2001). *ABCD Temel Afet Bilinci El Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü-BÜ-KRDAE.

- Peterson, R. L., & Skiba, R. (2001). *Creating school climates that prevent school violence*. *The Social Studies*, 92(4), 167–175.
- Schneider, T., Walker, H., & Sprague, J. (2000). *Safe school design: A handbook for educational leaders- applying the principles of crime prevention through environmental design*. Eugene, OR: Clearinghouse on Educational Management, University of Oregon.
- Stephens, R. D. (1995). *Safe schools: A handbook for violence prevention*. Bloomington, IN: National Educational Service.
- Welsh, W.N. (2000). *The effects of school climate on school disorder*. *Annals of The American Academy Of Political and Social Sciences (Annals-Aapss)*, 567, 88-107
- Welsh, W. N. (2003). *Individual and institutional predictors of school disorder*. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 1(4), 346–368.
- Yeni Okul Projeleri ile Adınızı Geleceğe Taşıyın. (2011, Ekim 9). <http://egitimdestek.meb.gov.tr/haber.php?id=97> adresinden 9 Ekim 2011 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (3. baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yücel, C. (2003). *Transporting Students Safely*. *Sosyal Bilimler Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi*, 5(2),123-127.

EK 2: GÖRÜŞME FORMU

GÖRÜŞME FORMU

Okul :
 Tarih :
 Saat :
 Görüşmeci :
 Danışmanın Çalışma Süresi :
 Cinsiyeti :
 Yaşı :
 Mezuniyet Derecesi ve
 Mezun olduğu alan :

Merhaba adım Kubilay ALP, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencisiyim, ilköğretim okullarında güvenlik sorununa yol açan etkenleri yönetici ve öğretmen bakış açısı ile incelenmesi konulu tez çalışması yapmaktayım. Bu amaçla İlköğretim okullarında yöneticiler ve öğretmenler ile görüşme yapmam gerekmektedir. Bu görüşmemizin amacı İlköğretim Okullarında Güvenlik konusunun incelenerek açıklarının ve nasıl değerlendirildiğini açığa çıkarmaktır.

Araştırmada açığa çıkacak sonuçların bundan sonraki süreçte konu ile ilgili gerekli güvenlik hizmetlerinin ve önlemlerinin düzenlenmesinde katkı sağlayacağını ümit ediyorum.

Bu görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacının dışında hiç kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğümüz bireylerin isimlerini ve görev yaptıkları okulları kesinlikle rapora yansıtılmaz.

Başlamadan önce söylediklerimle ilgili olarak belirtmek istediğiniz bir Düşünce veya sormak istediğiniz bir soru var mıdır?

Bu görüşmenin yaklaşık olarak 35-45 dakika arasında süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME FORMU

1. Servis araçlarının güvenliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Sürücü Açısından
- Araç Açısından
- Rehber Personel Açısından
- Trafik Açısından

2. Okulun Fiziki Güvenliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Bina açısından
- Bahçe açısından
- Oyun alanları açısından
- Giriş - çıkış kapıları açısından

3. Okul içinin güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?

- Temizlik açısından
- Emniyet açısından
- Sağlık koşulları açısından

4. Okulda doğal afetlere karşı gereken önlemlerin alındığını düşünüyor musunuz?

- Deprem açısından
- Yangın açısından
- Su baskını açısından

5. Okulda bulunan öğretmen ve idarecilerin güvenlikle ilgili yeterince bilgiye sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

- Öğrenci açısından
- Okul içi açısından
- Okul servisi açısından
- Okul emniyeti açısından

6. Güvenlik açısından yeterince mevzuat olduğunu düşünüyor musunuz?

- Sivil Savunma açısından
- Okul güvenliği açısından
- Servis araçları açısından
- Öğrenci açısından

7. Okulda kullanılan kimyasal ve fiziksel olarak tehlikeli olan maddelerin kullanımı ve korunması açısından güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?

- Fen laboratuvarı açısından
- İlaçlar açısından
- Elektrik, su gibi kaynaklar açısından

8. Okul giriş – çıkışlarının güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?

- Uyuşturucu madde açısından
- Cinsel açıdan
- Sağlık açısından
- Trafik açısından

9. Ailelerin okul güvenliği ile ilgili görüşlerinize katkıları nelerdir?

- Öğrenci açısından
- Okul açısından
- Servis açısından

10. Okulda olası bir krize karşı yeterince önlem alındığını düşünüyor musunuz?

- Öğrenci açısından
- Öğretmen açısından
- Okulun fiziki konumu açısından

**EK 3: MEB'İN ÖĞRENCİLERİMİZİN ZARARLI MADDE
KULLANIMI ve ŞİDDET gibi RİSKLERDEN KORUNMASI ile
İLGİLİ 22 NOLU GENELGESİ (14.03.2006)**

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü**

SAYI: B.08.0.OGM.0.09.01.06/3164 14.03.2006

**KONU: Öğrencilerimizin Zararlı Madde Kullanımı ve Şiddet Gibi Risklerden
Korunması.**

**GENELGE
2006/22**

Anayasamızın 58'inci maddesinin ikinci fıkrasında; "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar vb. kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." denilmektedir.

"Türk Milletinin bütün fertlerini; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek." Türk Millî Eğitiminin genel amaçları arasında yer almaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinin;

(a) bendinde; "Öğrencileri, Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak."

(h) bendinde; “Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.”

(j) bendinde; “Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.”

Hükümleriyle, birliğin görevleri arasında sayılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinin birinci fıkrasında; “Öğrencilerin; ailesine, çevreye ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip, sorun çözen ve çözüm üreten, resmî, özel, sivil toplum kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışma becerilerini geliştirmiş birer fert olarak yetişmeleri için toplum hizmeti çalışmalarına yer verilir.” hükmü yer almaktadır.

Demokrasinin dayandığı temel değerlerin başında; hürriyet, eşitlik, adalet, hürriyet, sevgi, saygı ve hoşgörü gelmektedir. Gençlerimizin bu temel değerler ve demokratik hayatın gereklerinden olan sosyal anlaşma, uzlaşma, paylaşma, birlik ve beraberlik içinde yaşama, millî kültüre dayalı ortak değerler ve idealler etrafında birleştirilmeleri temel hedefimizdir.

Bütün bunlara rağmen, son zamanlarda çocuklarımız ve gençlerimiz arasında, zararlı madde kullanımı ve şiddet gibi risklerin giderek arttığı görülmektedir. Bu itibarla; söz konusu risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik, yukarıda belirtilen mevzuat düzenlemelerinde de yerini bulan hususlarla ilgili olarak aşağıdaki hatırlatmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Buna göre;

1. Çocuklarımızın ve gençlerimizin şiddet eylemlerinden ve zararlı maddelerden korunması amacıyla, 1995/81 sayılı Genelge ile illerde kurulan “İl Eğitim ve Gençlik Komisyonları”, çalışmalarını daha aktif sürdürecektir, yöresel

özellikler ve imkânlar dikkate alınarak yerel programlar hazırlayacak, belli periyotlarla toplantılar yaparak alınan kararların uygulanmasında takipçi olacaktır.

2. Yönetici ve öğretmenler; okul dahiline giriş çıkışlarda gerekli kontrolleri titizlikle yapacaklar ve okul çevrelerinde şüphe uyandıran durumların olması halinde okul müdürlüğüne ve dolayısıyla emniyet birimlerine zamanında bilgi vereceklerdir.

3. Öğrencilerin boş zamanlarını; sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle yararlı ve olumlu bir biçimde değerlendirmeleri için yöredeki bütün tesis, araç ve gereçlerden (okul kütüphanesi, bilgisayar laboratuvarları, spor salonları vb.) ortaklaşa yararlanmaları konusunda gerekli plânlama yapıp uygun ortamlar hazırlanacak, yerel yönetimlerle işbirliğine gidilerek çeşitli faaliyetler düzenlenecektir.

4. Okul yöneticileri, öğretmenler ve rehber öğretmen tarafından öğrencinin gelişimini, eğitim öğretimini, psikolojik ve sosyal açıdan sağlığını olumsuz etkileyecek durumlarda ve kişisel problemlerde (bozuk aile ilişkileri, parçalanmış aile yapısı, sürekli okul başarısızlığı, iletişim sorunları, sigara, alkol vb. kullanımı gibi) erken önlemler alınmasına özellikle dikkat edilecektir.

5. Her öğrencinin doğuştan gelen yetenekleri ve buna bağlı olarak da ilgi alanlarının bulunduğu bilimsel bir gerçektir. Bu sebeple öğrencilerin kişilik ve bireysel farklılıkları tespit edilerek, buna yönelik gerekli rehberlik hizmeti verilecektir.

6. Farklı çevrelerden gelen öğrencilerimizin sosyal yaşantı ve ekonomik durumlarından kaynaklanan farklılıklarının ortadan kaldırılmasına ve olumsuz davranışları gözlenen öğrencilerin davranış bozukluklarının giderilmesine yönelik gerekli rehberlik tedbirleri alınacaktır.

7. Öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin de dikkate alındığı, etkili bir yönlendirme yapılacaktır.

8. Velilere, “Okul-Aile Birliği Yönetmeliği” çerçevesinde; okul ve aile işbirliğinin faydaları açıklanacak, bu işbirliğinin sağlanması için alınması gereken

tedbirler görülecek, öğretimin devamı süresince öğrencilerin özellikle okul dışı davranışlarının izlenmesi velilerden istenecektir.

Söz konusu tedbirlerle istenilen amaca ulaşılabilmesi için; okullarda periyodik olarak veli toplantıları yapılacak, öğrenci problemleri bu toplantılarda dile getirilecek ve karşılıklı olarak bunlarla ilgili alınması gerekli tedbirlerin görüşülmesi sağlanacaktır.

9. Velilerin öğrencilerle daha fazla ilgilenmeleri sağlanacak, öğrencileri yanlış ve zararlı davranışlardan korumaları için velilerin de sorumluluğunun bulunduğu hissettirilerek, katkıları istenecektir.

10. Okullarımızda; okul-öğrenci-veli ve çevre tarafından paylaşılan ortak davranış ve değerlerin hakim olduğu bir kurum kültürü oluşturulmasına, yani “Bizim Okul” anlayışının yerleştirilmesine çalışılacaktır.

11. Okullardaki Onur Kurullarınca konu üzerinde hassasiyetle durularak, alınacak tavsiye kararları uygulamaya konulacaktır.

12. Her fırsatta, öğrencilere kitap okumaya ve olumlu davranışlar kazandırmaya yönelik gerekli konuşma ve etkinliklere yer verilecektir.

13. Bilim, sanat, spor, kültür, teknik, devlet yönetimi, sanayi, ticaret vb. alanlarda temayüz etmiş saygın kişilerin okullara davet edilerek konferans ve söyleşiler yapılması sağlanacaktır.

Bütün bu tedbirlerin yanı sıra, Bakanlığımızca konuya ilişkin ileriye dönük yapılacak değerlendirme ve alınacak tedbirlere esas olmak üzere; eğitim kurumlarımız ve çevresinde öğrencilerimizin karıştığı zararlı madde kullanımı ve şiddet gibi risklerin yoğunlaştığı konu başlıklarının Bakanlığımıza bildirilmesi gerekmektedir.

Gereğini önemle rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

**EK 4: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM KURUMLARI
YÖNETMELİĞİ (27.08.2003/25121, EN SON EK ve
DEĞİŞİKLİK: 26.12.2007/26738)**

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (27.08.2003/25121, En
Son Ek
ve Değişiklik: 26.12.2007/26738)

(Okul güvenliği ile ilgili bazı maddeler alınmıştır)

Olağanüstü Hâller

Madde 10 — (Değişik: 2.5.2006/26156 RG) Eğitim-öğretimi aksatacak nitelikte olağanüstü durum, sel, deprem, hastalık, aşırı sıcak veya soğuk gibi nedenlerle mülkî amirlerin ve il veya ilçe sağlık kurulunun gerekli gördüğü durumlarda okullarda öğretime ara verilebilir. Bu gibi durumlarda öğrencilerin yetiştirilmesi amacıyla millî eğitim müdürlüklerince gerekli önlemler alınır.

Okul Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumluluğu

Madde 60 — İlköğretim okulu, demokratik eğitim-öğretim ortamında diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Okul müdürü; ders okutmanın yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Müdür, okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirmesinden sorumludur.

Okul müdürü, görev tanımında belirtilen diğer görevleri de yapar.

Müdür Başyardımcısı

Madde 61 — Müdür başyardımcısı, ders okutmanın yanında müdürün en yakın yardımcısıdır. Müdürün olmadığı zamanlarda müdüre vekâlet eder.

Müdür başyardımcısı, okulun her türlü eğitim-öğretim, yönetim, öğrenci, personel, tahakkuk, ayniyat, yazışma, eğitici etkinlikler, yatılılık, bursluluk, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler gibi işleriyle ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Bu görevlerin yapılmasından ve okulun amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludur.

Müdür başyardımcısı, görev tanımında belirtilen diğer görevleri de yapar.

Müdür Yardımcısı

Madde 62 — (Değişik birinci fıkra: 2.5.2006/26156 RG) Müdür yardımcıları ders okutmanın yanında okulun her türlü eğitim-öğretim, yönetim, öğrenci, personel, tahakkuk, ayniyat, yazışma, sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, güvenlik, beslenme, bakım, nöbet, koruma, temizlik, düzen, halkla ilişkiler gibi işleriyle ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yapar. Müdür yardımcıları bu görevlerin yapılmasından ve okulun amaçlarına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludurlar.

Müdür yardımcıları, görev tanımında belirtilen diğer görevleri de yapar.

Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği

Sağlık Personeli

Madde 83 — Sağlık personeli, okuldaki öğrenci ve diğer personelin sağlıklı ilgili işlerini yapmakla yükümlüdür.

Ayrıca, yatılı okullardaki sağlık personeli, görevlerini "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği" ne göre yürütür.

Müdürün vereceği hizmete yönelik diğer görevleri de yaparlar.

Gece Bekçisi

Madde 89 — Gece bekçisi veya nöbetle gece bekçiliği yapan hizmetli, nöbeti süresince okul bina ve eklentilerinin güvenliğini sağlar.

Bu görevleri yaparken müdüre, ilgili müdür yardımcısına, nöbetçi öğretmene karşı sorumludur.

Hizmetli sayısı iki ve daha az olan okullarda gece bekçiliği görevi yürütülmez. Durum en yakın emniyet birimine 6 ayda bir yazılı olarak bildirilir.

Diğer Yardımcı Personel

Madde 91 — Yardımcı hizmetler sınıfı personeli, okul yönetimince yapılacak plânlama ve iş bölümüne göre her türlü yazı ve dosyayı dağıtmak ve toplamak, başvuru sahiplerini karşılamak ve yol göstermek, hizmet yerlerini temizlemek, aydınlatmak ve ısıtma yerlerinde çalışmak, nöbet tutmak, okula getirilen ve çıkarılan her türlü araç-gereç ve malzeme ile eşyayı taşıma ve yerleştirme işlerini yapmakla yükümlüdürler.

Bu görevlerini yaparken okul yöneticilerine ve nöbetçi öğretmene karşı sorumludurlar.

Okul Gelişim Yönetim Ekibi

Madde 99 — (Değişik: 2.5.2006/26156 RG) İlköğretim okullarında; paylaşımcı ve iş birliğine dayalı yönetim anlayışıyla eğitim-öğretimin niteliğini ve öğrenci başarısını artırmak, okulun fizikî ve insan kaynaklarını geliştirmek, öğrenci merkezli eğitim yapmak, eğitimde planlı ve sürekli gelişim sağlamak amacıyla "Okul Gelişim Yönetim Ekibi" kurulur. Ekip, çalışmalarını ilgili Yönerge hükümlerine göre yerine getirir.

Ayrıca, zümrelerden gelen raporları birleştirir, projeleri inceler ve okulun yılsonu raporunu hazırlar. İki nüsha hazırlanan raporun biri, hizmetin kalitesini

artıracağı düşünölen projelerle birlikte millî eğitim müdürlüğüne gönderilir. Diğer nüsha da meslekî çalışma dosyasına konur.

Öğrenci Sağlığı ve Güvenliğı

Madde 139 — İlköğretim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenlik hizmetleri, aşağıdaki esaslara göre yürütölür:

a) Öğrencilere okul ve çevresinde sağlıklı, güvenli bir eğitim-öğretim ortamı sağlanması esastır.

b) Öğrencilerin sağlık muayeneleri ve gerekli aşıları, periyodik olarak yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılır.

c) Gündüzlü ve sosyal güvencesi olmayan öğrencilerin sağlık ocağı veya sağlık eğitim merkezlerine sevkleri yapılır. Ekonomik durumu yetersiz olanların ilaç giderlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılanması sağlanır.

d) Okulun temizlik ve düzeninin sağlanması, derslik, laboratuvar, işlik, yemekhane, yatakhane gibi yerlerde ısı, ışık ve havalandırmanın sağlık şartlarına uygun olması, öğrencilerin kılık-kıyafetlerinin sağlıklı ve düzenli olması için gerekli önlemler alınır.

e) Öğrencilerin sağlıklı beslenebilmeleri için kullanılacak sofraya gereci, masalar ve diğer araçlar sağlık koşullarına uygun olarak bulundurulur. Mutfak veya yemek odası bulunmayan okullarda sınıflar, temizlik ve bakımı yapılmak koşuluyla bu amaç için kullanılabilir.

f) (Değişik: 2.5.2006/26156 RG) Okulda, ilk yardım dolabı ile ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur.

Dolapta doktor reçetesi ile alınmayan ve doktor tavsiyesine göre kullanılması gereken ilaçlar bulundurulamaz ve öğrencilere kullanırlmaz.

Okul-Çevre İlişkileri

Madde 142 — Okulun kültürel gelişim ve eğitim merkezi olduğu ilkesine uyularak, yakın çevre ile ilişki kurulmasına ve velilerle sıkı bir iş birliğinin sağlanmasına önem verilir.

Bunun için okul-aile birliği, okul gelişim yönetim ekibi kurulur ve işlerliği sağlanır. Köylerdeki ilköğretim okullarında da bunlardan olabilenleri kurulur.

Son fıkra yürürlükten kaldırıldı. (2.5.2006/26156 RG)

Binanın Kullanılması

Madde 144 — Ana sınıfı, dershaneler, işlik, lâboratuar, teknoloji derslikleri, kütüphane, müze, mutfak ve yemek odası, salon, müdür odası, müdür yardımcıları odası, öğretmenler odası, rehberlik servisi, memur ve hizmetli odaları, koridor, depo, tuvalet, lâvabo gibi yerler imkânlar ölçüsünde projesine uygun olarak kullanılır. Okulda binanın onaylı bir yerleşim projesi bulundurulur. Yapılacak her türlü tadilat ve proje değişikliği valilik onayına bağlanır.

(Değişik ikinci fıkra: 2.5.2006/26156 RG) Okul binası; okul-aile birliği etkinlikleri, halk eğitimi çalışmaları, sosyal etkinlikler kapsamındaki öğrenci kulübü ve toplum hizmeti faaliyetleri dışında amaçlarına aykırı olarak kullanılamaz. Aynı eğitim bölgesi içinde bulunan okullar, fizikî kapasitesi yeterli olan okulların imkânlarından yararlanır. Fizikî mekânları yeterli olan ve kaynaştırma eğitim-öğretim yapılan okullarda kaynak odasına yer verilir.

Mutfak ve Yemek Odası

Madde 151 — Beslenme programının uygulanması ve öğle yemeklerini okulda yemek zorunda kalan öğrenciler için, imkânlar ölçüsünde bir mutfak ve yemek odası ayrılır.

İçme Suyu ve Deposu

Madde 152 — Okullarda su tesisatının sağlam olmasına dikkat edilir. Su depoları, periyodik olarak temizlenir ve klorlanır. Suyun kesilmesi hâlinde veya su tesisatı bulunmayan okullarda temizlenmesi kolay, kapağı sağlam musluklu kaplarda su bulundurulur.

Oyun Yeri

Madde 153 — (Değişik: 2.5.2006/26156 RG) Okulda, öğrencilerin gezip oynamaları ve sportif faaliyetlerde bulunmaları için çevre imkânlarından yararlanılarak; kum havuzu, voleybol, basketbol sahaları gibi yerler ile asılma, tırmanma, denge, atlama gibi araçlar sağlanır. Bu araçların düzenli olarak bakımı ve onarımı yapılır.

**EK 5: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM
KURUMLARI ÖDÜL ve DİSİPLİN
YÖNETMELİĞİ(19.1.2007/26408, EK ve DEĞİŞİKLİKLER:
07.09.2007/26636 RG)**

(Okul güvenliği ile ilgili madde alınmıştır)

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ÖDÜL VE DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ**

Resmî Gazete : 19.1.2007/26408

Ek ve Değişiklikler:

1) 07.09.2007/26636 RG

Öğrencilerin korunması

MADDE 6 – (1) Yönetici ve öğretmenlerce;

a) Aile içinde ve dışında şiddete maruz kalan, ilgisizlik nedeniyle veya zorlanarak Kanun ve toplumun etik kurallarına aykırı olan yollara yönelme ihtimali bulunan öğrencilerle ilgili gerekli önlemlerin alınması,

b) Öğrencilerin her türlü madde bağımlılığından, uyuşturucu ve benzeri maddeleri bulundurmaktan, kullanmaktan, bu tür maddelerin üretim ve kaçakçılığına alet olmaktan korunması,

c) Öğrencilerin pornografi, teşhir, cinsel sömürü, istismar, taciz ve her türlü olumsuz davranışlardan korunması,

ç) Öğrencilerin, diğer öğrenciler tarafından fiziksel ve ruhsal yönden zarar görmemeleri için dedikoduya, zorbalığa, tehdide, sataşmaya ve onur kırıcı her türlü lakap takılmasına karşı korunması konularında veli veya ailelerle de iş birliği yapılarak gerekli tedbirler alınır.

**EK 6: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TAŞIMALI İLKÖĞRETİM
YÖNETMELİĞİ (15.4.2000/24021, EN SON DEĞİŞİKLİK ve
DÜZELTME HAZİRAN 2005/2573 TD)**

(Okul güvenliği ile ilgili bazı maddeler alınmıştır)

Yönetmeliğin amacı, ilköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaktır.

Merkez İlköğretim Okulu müdürünün görevleri

Madde 14- Merkez İlköğretim okulu müdürünün görevleri şunlardır:

e) Taşınan öğrencilerin, yeterli sayıda öğretmeni bulunmayan ilköğretim okullarından geldikleri dikkate alınarak yetiştirilmeleri için gerekli önlemleri almak.

f) Taşınan öğrencilerin öğle yemeklerini düzenli şekilde yemeleri için gerekli önlemleri almak.

g) Merkez okullarda yapılan eğitsel etkinlikleri, taşınan öğrencilerin geldikleri yerleşim birimlerinde de olanaklar ölçüsünde yapmak.

h) Taşınan öğrencilerin velileri ve köy muhtarları ile yakın ilişkide bulunarak okulla iş birliğini sağlamak için gerekli önlemleri almak.

ı) Servis araçları ile taşınan öğrencilerin, isim listelerine göre kontrol etmek.

i) Araçların aylık çalışma programlarını, her ayın sonunda millî eğitim müdürlüğüne bildirmek.

j) (Değişik: 27.2.2004/25386 RG) Taşıma işini yüklenenlerin ve taşıt sürücülerinin İçişleri Bakanlığı okul servis araçları hizmet yönetmeliğine uygunluğunun ve sözleşme hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığını günlük olarak kontrol etmek, varsa aksaklıkların giderilmesi için gerekli önlemleri almak ve millî eğitim müdürlüğüne bildirmek.

k) Taşıma işini yüklenenlerin ve taşıt sürücülerinin isim ve adresleri ile aracın plâkasını bağlı bulunduğu jandarma karakolu veya emniyet müdürlüğüne bildirmek.

l) Okul servis araçlarının arkasındaki “OKUL TAŞITI” tabelasının üst kısmına, okunabilecek şekilde ilçe millî eğitim müdürlüğüne sürücü hatalarının bildirileceği telefon numarasının yazdırılmasını sağlamak.

Madde 22- Taşımalı ilköğretim kapsamına alınan yerleşim birimlerinin yol bakım ve onarımlarının yapılması, eğitim-öğretim süresince ulaşım açık tutulması, yol emniyetinin sağlanması için il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerince ilgili kurumlarla iş birliği yapılarak gerekli önlemler alınır. Ancak, kamu kurum ve kuruluşları ile yaptıkları hizmet karşılığı olarak herhangi bir ödemede bulunulması konusunda protokol yapılamaz.

Madde 23- Millî eğitim müdürlüğü, emniyet müdürlüğü ile iş birliği yaparak okul servis aracı sürücülerini, uyacakları kurallar ve gösterecekleri davranışlar konusunda öğretim yılı başında ve uygun gördüğü zamanlarda düzenlenecek kurs ve seminerlerle eğitime alır.

EK 7: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI “TAŞIMALI İLKÖĞRETİM” 2007/53 NOLU GENELGE

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/10293
Konu : Taşımali İlköğretim

08.06.2007

..... VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

GENELGE NO:
(2007/53)

İlgi : a) Taşımali İlköğretim Yönetmeliği.
b) İçişleri Bakanlığı Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği.
c) Taşımali İlköğretim Yönergesi
d) 17/08/2000 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/9754 sayılı Genelge. (Genelge No: 2000/77)
e) 29/08/2001 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/10157 sayılı Genelge. (Genelge No: 2001/67)
f) 14.01.2002 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/422 sayılı Genelge. (Genelge No: 2002/08)
g) 23/12/2002 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/13405 sayılı Genelge. (Genelge No: 2002/95)
h) 01/07/2002 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/7406 sayılı Genelge. (Genelge No: 2002/51)
ı) 10/03/2003 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/2628 sayılı Genelge. (Genelge No: 2003/15)
i) 23/07/2003 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/8346 sayılı Genelge. (Genelge No: 2003/57)
j) 08/09/2003 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/10271 sayılı Genelge. (Genelge No: 2003/78)
k) 14/07/2004 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/7356 sayılı Genelge. (Genelge No: 2004/54)
l) 30/05/2005 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/5545 sayılı Genelge. (Genelge No: 2005/42)
m) 5/12/2005 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.03.701/12770 sayılı Genelge. (Genelge No: 2005/107)

Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak 6-14 yaş gurubunun %100 okullaşmasının temini için 1989 tarihinden itibaren kırsal alanda okulu bulunmayan yerleşim yerlerindeki çocuklarımızın ilköğretime kavuşturulması amacıyla taşımali ilköğretim uygulaması yapılmaktadır.

Taşımali eğitim uygulaması bir zorunluluktan kaynaklanmaktadır.

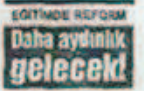
Bakanlığımız, bir taraftan taşımali ilköğretim uygulaması ile okula gitmeyen çocuk kalmaması, diğer taraftan da köylerimizdeki mevcut ilköğretim okullarının kapatılmaması için çaba göstermektedir.

1989-1990 yılında 2 (iki) ilden 5 (beş) merkez okula 12 (On iki) yerleşim yerinden başlayan taşımali eğitim uygulaması, 2006-2007 öğretim yılında ise 31.080 yerleşim biriminden 694.628 öğrenci ile devam etmektedir. Buradan da, yeterli sayıda öğrenci bulunmasına rağmen bir kısım köylerimizdeki mevcut okulların kapatıldığı, öğrencilerin taşımali kapsamına alındığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, taşınan yerleşim birimi ve öğrenci sayısının giderek artması nedeniyle taşıma giderlerinde önemli artışlar olduğu gibi mevcut okulların kapatılması nedeniyle de büyük ekonomik değer kaybı olmaktadır.

Taşımali ilköğretim Yönetmeliğinin 9. maddesinin ruhuna uygun olarak uygulanmadığı YİBO'lara öğrenci yerleştirilmesi yapılmadan öğrencilerin taşıma kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Bu durum taşımali eğitim uygulamasının maliyetini yükseltmektedir.

J..

Atatürk Bulvarı 06648 Bakanlıklar/ ANKARA
Bilgi için : T.GÜLMEZ Şb.Md.
Telefon: (0 312) 4131586
Faks: (0 312) 417 71 05
iogntasimali@meb.gov.tr | iogm@meb.gov.tr

EK 8: OKUL SERVİS ARAÇLARI HİZMET YÖNETMELİĞİ
(28.08.2007/26627, EK ve DEĞİŞİKLİKLER: 11.10.2008/27021
RG)

(Okul güvenliği ile ilgili olduğu düşünölen maddeler alınmıştır)

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı; zorunlu eğitim kapsamındaki okul öncesi ve diğere öğrenci taşıma hizmetlerini düzenli ve güvenli hale getirmek, bu amaçla taşıma yapacak gerçek ve tüzel kişilerin yeterlilik ve çalışma şartlarını belirlemek, bu Yönetmeliğin gerekli kıldığı denetim hizmetlerini yapmaktır.

Taşıtlarda aranacak şartlar

Madde 4- Taşımacılar tarafından okul servis aracı olarak kullanılacak taşıtlarda aşağıdaki şartlar aranır.

a) Okul servis araçlarının arkasında "OKUL TAŞITI" yazısını kapsayan numunesine uygun renk, ebat ve şekilde yansıtıcı bir kuşak bulundurulmalıdır.

b) Okul servis aracının arkasında, öğrencilerin iniş ve binişleri sırasında yakılmak üzere en az 30 cm çapında kırmızı ışık veren bir lamba bulunmalı ve bu lambanın yakılması halinde üzerinde siyah renkte büyük harflerle "DUR" yazısı okunacak şekilde tesis edilmiş olmalı, lambanın yakılıp söndürölmesi tertibatı fren lambaları ile ayrı olmalıdır.

c) Okul servis aracı olarak kullanılacak taşıtlarda, öğrencilerin kolayca yetişebileceği camlar ve pencereler sabit olmalı, iç düzenlemesinde demir aksam açıkta olmamalı, varsa yaralanmaya sebebiyet vermeyecek yumuşak bir madde ile kaplanmalıdır.

ç) Okul servis araçlarında Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik ile Karayolları Trafik Yönetmeliğinde belirtilen standart, nitelik ve sayıda araç, gereç ve malzemeler her an kullanılabilir durumda bulundurulmalıdır.

d) Okul servis araçlarının kapıları şoför tarafından açılıp kapatılabilecek şekilde otomatik (Havalı, Hidrolikli v.b.) olabileceği gibi; araç şoförleri tarafından elle kumanda edilebilecek şekilde (Mekanik) de olabilir. Otomatik olduğu takdirde, kapıların açık veya kapalı olduğu şoföre optik ve/veya akustik sinyallerle intikal edecek şekilde olmalıdır.

e) Okul servis aracı olarak kullanılacak taşıtlar temiz, bakımlı ve güvenli durumda bulundurulmalı ve 6 ayda bir bakım ve onarımları yaptırılmakla birlikte; taşıtların cinsine göre Karayolları Trafik Yönetmeliğinin öngördüğü periyodik muayeneleri de yaptırılmış olmalıdır.

f) Okul servis aracı olarak kullanılacak taşıtların yaşları 12 yaşından küçük olmalıdır (12 yaş dahil). Taşıtların yaşı fabrikasından imal edildiği tarihten sonra gelen ilk takvim yılı esas alınarak hesaplanır.

g) Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre tayin edilen ve o araca ait tescil belgelerinde gösterilen oturacak yer adedi, aracın içerisine görülebilecek bir yere yazılarak sabit şekilde monte edilecektir.

ğ) Kamu Kurum ve Kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlara ait okul servis aracı olarak teçhiz edilmiş araçlar, taahhüt ettikleri öğrenci taşıma hizmetlerini aksatmamak kaydıyla, personel servis taşıma hizmetlerinde de kullanılabilir. Ancak, bu taşıma esnasında okul servis araçlarına ait ışıklı işaretlerin şoförler tarafından kullanılması yasaktır.

h) Okul servis aracı; Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine uygun olmalıdır.

ı) Gerektiği hallerde ilgili meslek odası, okul veya işyeri ve öğrenci velileriyle haberleşebilmek için telsiz veya mobil telefon bulunmalıdır.

i) Taşıtlarda her öğrenci için bir emniyet kemeri bulunmalıdır.

j) Taşıtlarda görüntü ve müzik sistemleri taşıma hizmeti sırasında kullanılmamalıdır.

Taşımacının yükümlülüğü

Madde 5- Okul servis araçları ile taşımacılık yapanlar;

a) Öğrencilerin oturarak rahat bir yolculuk yapmalarını sağlayacak tedbirleri alarak taahhüt ettiği yere kadar götürüp getirmekle ve servis hizmeti sırasında taşıta başka herhangi bir yolcu almamakla,

b) Taşıt içi düzeni sağlamak, anaokulu ve ilköğretim statüsündeki okul öğrencilerinin inme ve binmeleri sırasında yardımcı olmak üzere rehber personel bulundurmamakla,

c) (Değişik bend:11.10.2008/27021 RG) İlgili belediyeden Özel İzin Belgesi (EK-4) almakla,

ç) Taşımacıların yanında çalışanlar, hizmet akdine tabi olup, bunların sosyal güvenlik yönünden sigorta işlemlerinin yaptırılması zorunluluğuyla,

d) (Değişik bend:11.10.2008/27021 RG) Yetkili mercilerce belirlenen okul servis araçları fiyat tarifelerindeki ücrete uymakla,

e) (Değişik bend:11.10.2008/27021 RG) Taşıman öğrencinin;

1) Okulun veya ikametgâhının değişmesi,

2) Uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalık geçirmesi,

3) Okumaktan vazgeçmesi veya okuma hakkını kaybetmesi, hallerinden herhangi birine bağlı olarak servisle taşınmaktan vazgeçmesi durumunda; varsa geri kalan ayların ücretlerini iade etmekle, yükümlüdürler.

**EK 9: OKULLARDAKİ ORTAK KULLANIM ALANLARININ
HİJYENİ (17 ŞUBAT 2009/20 NOLU GENELGE)**

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı**

SAYI : B.08.0.SDB.0.31.06.975/567

17.02.2009

KONU : Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni

**..... VALİLİĞİNE
(Millî Eğitim Müdürlüğü)**

G E N E L G E

2009/20

İlgi : a) 24.10.2005 tarih ve B.08.0.SDB.0.31.05.00/5182-2005797 sayılı Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni Hakkındaki Genelge.

b) 17.04.2007 tarih ve B.08.SDB.0.31.01/1008 2007/33 sayılı Okul Kantinlerinin Denetimi ve Uyulacak Hijyen Kuralları Hakkındaki Genelge.

c) 03.08.2006 tarihinde Bakanlığımız ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan “Beyaz Bayrak İşbirliği Protokolü”.

d) 10.09.2007 tarih ve B.08.0.SDB.0.31.06.01/2133 sayılı yazı.

Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarımızdaki öğrencilerin sağlığının korunması, geliştirilmesi, yüksek seviyede tutulması ve eğitimde hedeflenen kaliteye erişebilmesi, okul binalarının fizikî yapılarından ve çevreden kaynaklanan olumsuz sağlık şartlarının iyileştirilmesi, koruyucu tedbirlerin alınmasına bağlıdır.

Bu amaçla, Bakanlığımıza bağlı tüm öğretim kurumlarının ortak kullanım alanlarının temizliği konusunda:

1- Okulun uygun yerlerinde yeterli sayıda temiz, sağlam ve çalışır durumda el yıkama evyeleri bulunmalı, tuvaletlerin temiz kullanılması ve temizlik alışkanlığının geliştirilmesi konularında eğitim verilmelidir.

2- Tuvaletler; yeterli havalandırma düzeneğine sahip olmalı, suyu sürekli olmalı, kanalizasyon bağlantısı bulunmalı, yoksa en kısa sürede bu bağlantı sağlanmalı, sıvı sabun, kâğıt havlu ve peçete bulunmalı, sık sık kontrol edilerek eksiklikler giderilmelidir.

3- Okullarımızın, kullanılan bölümlerine kapaklı çöp kovaları konulmalı, uygun yerlere mümkünse çöpleri ayrıştırmak amacıyla kâğıt, cam v.s. için ayrı ayrı çöp kovaları bulundurulmalı ve çöpler düzenli olarak alınmalıdır.

4- İlgi (b) genelge hükümleri gereği; öğrencilerin tuvaletteki lavabo çeşmelerinden su içmeleri önlemeli, okulda uygun görülen yerlere çeşme yaptırılarak içme suyu temin edilmeli, su depoları periyodik olarak temizlenmeli ve korunmalıdır.

5- Okuldaki koridorlar temiz, düzenli ve duvarları boyalı olmalı, ortak alanların günlük temizliği yapılmalı, kuru süpürme tozların bir bölümünü havaya kaldıracağından tercihen yıkanmalı veya ıslak paspas ile silinmeli ve rutin aralıklarla dezenfeksiyonu yapılmalıdır.

6- Okulun tüm bölümlerinde haşere/kemiricilerin ortadan kaldırılması için gerekli ilaçlama yapılmalıdır.

7- Sınıflar, öğretmenler odası, kütüphane, yönetici odaları, varsa revir, spor salonu, laboratuvar ve atölyelerin günlük temizliği yapılmalı, sınıflar her teneffüste havalandırılmalıdır.

8- Okullardaki kantin, mutfak ve yemekhane hijyeni hakkındaki ilgi (c) genelge doğrultusunda işlem yapılmalıdır.

9- Okullarımızın, bahçesi temiz ve etrafı çevrilmiş olmalı, zararlı canlıların çoğalmasına sebep olabilecek ve kirliliğe yol açacak çöp ve atık yığınları ile su birikintilerinin oluşmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

10- İlgili (d) yazı hükümleri gereği belediye başkanlıkları ve emniyet müdürlükleri ile işbirliği yapılarak, öğrenci sağlığını olumsuz yönde etkileyen, ürünleri satan, okul çevresindeki seyyar satıcılarla, varsa kaçak olarak faaliyet gösteren büfelerin faaliyetleri önlenmelidir.

11- Örgün ve yaygın eğitim kurumlarının temizlik ve hijyen açısından yukarıda açıklanan ve ekte sunulan ilgili (c) protokol eki "Beyaz Bayrak Denetim Formu" kriterleri esas alınarak, beyaz bayrak almak üzere müracaat etmeyen bütün okul ve kurumların beyaz bayrak alacak hale getirilmesi amacıyla;

a) Denetim formunda belirtilen eksikliklerin tespit edilmesi,

b) Tespit edilen eksikliklerin Bakanlık ve mahalli imkânlarla (Özel İdare gelirlerinin yanında, okul aile birlikleri, köy tüzel kişilikleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşlarının desteği) en kısa süre içerisinde giderilmesi,

c) Tespit edilen süre sonunda bu eksikliklerin giderilip, giderilmediği konusunda gerekli kontrollerin yapılarak sağlıklı bir alt yapı oluşturulması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Muammer Yaşar

ÖZGÜL

Bakan a.

Müsteşar

EK: 1- : Beyaz Bayrak Denetim Formu (1 sayfa)

DAĞITIM

Gereği:

B Planı

Bilgi:

A Planı

“BEYAZ BAYRAK” DENETİM FORMU

OKUL BİLGİLERİ		Sınıf Sayısı:		Bina Sayısı:		Öğrenci Sayısı (Kız):		Öğretmen Sayısı:	
Adı:	Adresi:	AP	VP	AP	VP	AP	VP	AP	VP
1. Bahçenin etrafı çevrilidir.		1		2		4. İlykvardım dolabında yeterli malzeme vardır.		2	
2. Okul çevresinde kontaminasyona yol açacak çöp ve atık yığınları, su birikintileri, zararlı canlıların yerleşmesine yol açacak ortamlar yoktur.		2		2		5. Öğrencinin sağlık hizmetlerine hızlı ve doğru bir biçimde erişimi sağlanmaktadır. Düzenli sağlık taraması ve aşı yapılmaktadır.		2	
3. Bahçede çöp kovaları ve tüm çöplerin toplandığı sistem vardır.		1		1		6. KANTİN 1. Çalışanların portör muayeneleri düzenli yapılmaktadır.		4	
4. Bahçe temizdir		1		1		7. İDARI BİRİM ÖĞRETİMEN ODASI, KUTUPHANE, DİĞER 1. Çöp kovası vardır.		1	
5. Bina dış görüntüsünü bakımlıdır. (boya, bakım)		1		1		8. GÜNÜLÜK TEMİZLİK 1. Çöp kovaları vardır.		1	
6. Bahçe zemini düz, kazaya neden olabilecek etkilerden arındırılmıştır. (çukurlar, su birikintileri, kanalizasyon...)		1		1		9. Temizlik ve hijyen kurallarına uyulmaktadır.		1	
7. OKUL İÇİ (Koridor) 1. Koridorlar temiz ve düzenlidir.		1		1		10. Kullanılan malzemeleri temizdir.		1	
8. Kapaklı çöp kovaları vardır.		1		1		11. İŞTİMA DURUMU 1. Kalorifer sistemi vardır.		1	
9. Koridorlar boyalıdır.		1		1		12. Kazan dairesinde emniyet tedbiri alınmıştır.		1	
10. Az kullanılan alanlar temiz mi? (merdiven altı, çatı boşluğu...)		2		1		13. E. SPOR SALONU, TİYATRO SALONU, ATÖLYELER, LABORATUVARLAR, DİĞER 1. Çöp kovaları vardır.		1	
11. Çöp kovası vardır. Kapalıdır.		2		1		14. F. DEĞER 1. Revir vardır.		1	
12. Sınıflardaki öğrenci sayısı 40 öğrenciden fazla değildir.		2		1		15. H. TUVALETLER 1. Kız öğrenci tuvaletleri temizdir.		1	
13. Sınıflar uygun bir biçimde havalandırılmaktadır.		2		1		16. Erkek öğrenci tuvaletleri temizdir.		1	
14. Aydınlatma sistemi uygundur.		2		1		17. TOPLAM PUAN		100	

AP: Ağırlik Puanı
VP: Verilen Puan

**EK 10: OKUL KANTİNLERİNİN DENETİMİ ve UYULACAK
HİJYEN KURALLARI (17 NİSAN 2007/33 NOLU
GENELGE)**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/1008

17 NİSAN 2007

Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

..... VALİLİĞİ
(Millî Eğitim Müdürlüğüne)

G E N E L G E

2007 / ...33...

- İlgi :** a) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu.
b) 3797 sayılı MEB. Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun.
c) MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliği.
ç) 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun
d) 22.03.2006 tarih ve SDB.0.31.06.00/0792-2006/25 sayılı genelge.

Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında öğrenim gören yaklaşık 18.000.000 öğrenci ve kursiyerin büyük bir kısmı; bilhassa beslenme ile ilgili bazı ihtiyaçlarını, bu okul ve kurumların bünyesinde faaliyet gösteren kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı vb. yerlerden karşılamaktadırlar. Bazı bulaşıcı hastalıklar ile gıda zehirlenmelerinin kaynağını büyük ölçüde, gıda güvenliği kurallarına uyulmadan üretilen, satışa veya tüketime sunulan gıda maddelerinin teşkil ettiği, söz konusu yerlerden bilinçsizce alınan ürünlerin yetersiz ve dengesiz beslenme ile şişmanlığa (obezite) neden olduğu bilinmektedir.

Öğrenci ve kursiyerlerimizin güvenli ve sağlıklı beslenme bilinci kazanmalarına katkı sağlamak, olabilecek gıda zehirlenmeleri, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz ve dengesiz beslenmeye bağlı hastalıklar ile şişmanlığı önlemek amacıyla; öğrenci ve kursiyerlerimiz ile çalışanların, gıda güvenliği konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarının (Özel öğretim kurumları dahil) bünyesinde faaliyet gösteren kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı vb. yerlerin aşağıda belirtilen gıda güvenliği ile teknik ve hijyenik şartları taşınmalı ve ilgili (ç) kanun hükümleri çerçevesinde denetimleri sağlanmalıdır.

**KANTİN, KAFETERYA, BÜFE, ÇAY OCAĞI, VB. YERLERİN TAŞIMASI GEREKEN, GIDA
GÜVENLİĞİ VE HİJYEN ŞARTLARI**

A-GENEL KURALLAR

1. Satışı yapılan gıdaların tüketimi için kantin önünde uygun, hijyenik ve güvenilir bir tüketim alanı olmalıdır.
2. Havalandırma ve baea düzeni her türlü kokuyu önleyecek şekilde yapılmalı, ortamın aydınlanması ve ısınması yeterli ve sağlıklı olmalıdır.
3. Kantinlerde; üzeri mermer, paslanmaz çelik veya benzeri malzeme ile kaplı tezgâh olmalı, içilebilir nitelikte soğuk ve sıcak su tesisatı bulunmalı, bulaşık yıkama lavabosu olmalı, ayrı bir el yıkama lavabosu bulunmalı ve burada el yıkama amaçlı Sağlık Bakanlığından izinli dezenfektanlı sıvı el sabunu ile kâğıt havlu bulundurulmalıdır.
4. Tezgâh ve lavabonun bulunduğu yerdeki duvar (dolap kısımları hariç) en az 2 metre yüksekliğe kadar açık renkli fayans, mermer veya benzeri kolay temizlenebilir malzeme ile, zemin mermer, seramik, karo vb. su geçirmez malzeme ile kaplı olmalıdır. Zemin ve tavan bakımlı (kırıksız, çatlaksız vb.) ve gözle görülür şekilde temiz olmalı, zeminde kirli suların ve yiyecek kırıntılarının kolay tahliyesini sağlayan bir gider bulunmalıdır.

1/4

	  	M.E.B. Beşevler Kampüsü J- Blok Beşevler / ANKARA
		Tel : (0 312) -213 18 16-213 16 82 Faks: 222 63 71
		e-mail : sdb@meb.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/
Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

5. Tuvaletler kantinlerdeki gıda üretim, satış ve tüketim yapılan yerlerden uygun uzaklıklarda bulunmalı, tuvaletler doğrudan satış veya tüketim yerlerine açılmamalıdır.

6. Çöp ve her türlü atıkların konulacağı yeterli sayıda ve büyüklükte, ağız kapalı, paslanmaz metal veya plastik malzemeden yapılmış, sifindirik, kolay yıkanabilir, ayak pedallı çöp kutusu bulundurulmalı ve çöp kutularına ayrıca çöp torbası geçirilmelidir.

7. Sağlık Bakanlığının ilgili mevzuatına göre haşere ve kemirgenlere karşı gerekli önlemler alınmalıdır.

8. Yüzeyin, araç ve gereçlerin temizliği amacıyla deterjan yanında dezenfektanlar da kullanılmalı, deterjan ve dezenfektanlar ilgili mevzuat uyarınca Sağlık Bakanlığından izinli olmalıdır.

9. Temizlikte mümkünse tek kullanımlık temizlik bezleri tercih edilmeli, mümkün olmadığı durumlarda kullanılan bezler temiz olmalı ve rutin aralıklarla dezenfeksiyonu yapılmalıdır.

10. Kullanılan ve satışa sunulan gıda maddelerinin ilgili mevzuat uyarınca Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim/ithalat izinleri olmalıdır.

11. Kirlenmiş, kokuşmuş, nitelikleri ve görünümü bozulmuş, bombaj yapmış, kurtlu, küflü ve son kullanım tarihi geçmiş gıda maddeleri kesinlikle tüketime (satışa) sunulmamalıdır.

12. Gıdaların ambalajsız ve açıkta satışı yapılmamalı, ambalajlı gıdaların ambalajı yırtılmış, kırılmış, paslanmış olmamalıdır. Ambalajlı ve soğuk ortamda saklanması gereken gıdaların (süt, ayran, yoğurt vb.) muhafazası için bir buzdolabı bulunmalıdır.

13. Kantinlerde çiğ et ve ürünleri hiçbir şekilde bulundurulmamalı ve bu ürünler kantinlerde pişirilerek satışa sunulmamalıdır. Hazır veya yarı hazır halde işlenmiş et ve et ürünleri ise soğuk zincir kırılmadan uygun şartlarda muhafaza edilmelidir. Bu ürünlerin Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat izni olmalı, etiketinde üretim ve son kullanım tarihi bulunmalıdır. Isıtılarak servise sunulacak bu ürünlerin servisi sırasında mümkünse garnitür olarak salata verilmelidir.

14. Çiğ olarak servis edilecek olan gıdalar (salata, meyve vb) bol su ile iyice yıkanarak hazırlanmalı, hazırlandıktan sonra üzeri Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat izni olan streç-film gibi ambalaj malzemeleri ile kapatılarak servise kadar buzdolabında muhafaza edilmeli ve sebzeler ile et ürünlerinin hazırlanacağı ekipmanlar (bıçak, tezgâh, doğrama tahtası vb) ayrı olmalıdır.

15. Okul kantinlerinin hijyen denetimi, satın alınan ürünlerin üretim izinlerinin kontrolü ve üretim yerindeki denetimi Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının yetkili kıldığı kurum ve kişilerce yapılmalıdır.

16. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Bakanlığımızın konu ile ilgili bilim adamları, akademisyen ve uzmanlardan oluşan komisyonun 22/03/2007 tarihli önerileri gereği; dengesiz beslenmeye ve şişmanlığa (OBEZİTE) sebep olabileceği için, enerjisi yüksek ancak besin değeri düşük olan enerji içecekleri, gazlı,kolalı,, aromalı içecekler ile kızartmalar (patates kızartması gibi) ve cipslerin satışının caydırılması ve Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat izni bulunan süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, sebze suyu, taze sıkılmış meyve suyu, sebze suyu ve tane ile meyve ve sebze satışının özendirilmesi ile ilgili olarak okul kantin sözleşmesine birer madde eklenecektir.

2/4

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/
Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

17. Yetersiz ve dengesiz beslenmeye neden olabilecek gıda maddelerinin tüketimini özendirici her türlü reklâm, promosyon ve tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür vb. kullanılmamalıdır. Reklâm, promosyon ve tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür vb. öğrencilerin sağlıklı beslenmelerini olumlu yönde etkileyecek nitelikte olmasına özen gösterilmeli ve bu konuda okul yönetiminden izin alınmış olmalıdır.

18. El ile temas etme zorunluluğu olan gıda maddelerinin satış ve servisi uygun malzeme ve alet/donanım ile yapılmalı, hazırlama ve ambalajsız ürünlerin servisi sırasında mutlaka tek kullanımlık eldiven kullanılmalıdır. Temizlik sırasında kullanılan eldivenler hazırlama ve servis sırasında kesinlikle kullanılmamalıdır. Satış ve servis sırasında ambalaj amaçlı gazete kâğıdı kullanılmamalı, uygun gıda ambalajı kullanılmalıdır.

19. Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler, temizlik malzemeleriyle aynı yerde bulundurulmamalı, kırtasiye malzemeleri ile gıda maddeleri ayrı bölümlerde satışa sunulmalıdır.

20. Gıda maddeleri ile temas eden malzemeler uygun malzemelerden (cam, paslanmaz çelik v.b.) yapılmış olmalı, düzenli olarak temizlenmeli ve bakımları yapılmalıdır.

21. Satışa sunulan gıda maddeleri uygun muhafaza koşullarında (sıcaklık, nem vb.) saklanmalı; pişmiş döner, pizza v.b. sıcak servis yapılacak gıdalar 65 °C üzerindeki sıcaklıklarda servis edilmeli, oda sıcaklığında 2 saatten fazla bekletilmemelidir. Süt, yoğurt, ayran, puding v.b. gıdaların son kullanma tarihleri de göz önünde bulundurularak 5 °C ve altındaki sıcaklıklarda ve uygun koşullarda bekletilmelidir. Kantine alacak dondurulmuş ürünler -18 °C'de iken teslim alınmalı ve son kullanma tarihine kadar -18 °C'de saklanmalıdır.

22. Servise sunulan gıdaların tüketimi için tercihen **tek kullanımlık** araç-gereçler (bardak, tabak, çatal, kaşık v.b.) kullanılmalıdır.

23. Kantinlerde hiçbir şekilde yağda kızartma yapılmamalıdır.

24. Kantinin görünür bir yerinde uygulanan fiyat tarifesi rahatlıkla okunabilecek bir şekilde bulundurulmalıdır.

25. Çocuklar ve gençler için satışı yasak olan (alkol, tütün ve tütün mamulleri) ürünlerin doğrudan veya dolaylı bir şekilde satılmasının önlenmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

26. Öğrenciler seyyar satıcılardan yiyecek satın almamaları konusunda uyarılmalı ve okul önlerinde yiyecek satılmasını önleyici tedbirler alınmalıdır.

27. İlk yardım malzemeleri eksiksiz bulundurulmalıdır.

B. ÇALIŞANLARLA İLGİLİ KURALLAR

1. Sağlık ve gıda mevzuatı yönünden, çalışanların yerine getirmesi gereken hususlar (tüberküloz taraması, portör muayenesi v.b.) ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde aksatılmadan yürütülmelidir.

2. Çalışanların tırnakları kısa kesilmiş ve temiz olmalı, ellerinde açık yara ve kesik bulunmamalı, eğer var ise su geçirmez bandaj ile iyice kapatılmalı, iş kıyafetleri temiz olmalı, üretim ve servis aşamalarında eldiven, maske ve bone kullanılmalı ve bunun gibi kişisel hijyen kurallarına uyması sağlanmalıdır.

3. Çalışanlar yaka kartı taşımalıdır.

4. Personele ait soyunma dolabı olmalıdır.

3/4

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/
Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

C. DİĞER HUSUSLAR

1. Okulların bünyesinde faaliyet gösteren kantinlerin; gıda denetimi, Tarım İl/İlçe Müdürlükleri tarafından yetkilendirilen kişi ve kurumlarca yapılır, kantinlerin genel denetimi ise okul müdürünün kendisi veya görevlendireceği bir müdür yardımcısı başkanlığında kurulacak bir komisyon tarafından ayda en az bir kez "Okul Kantini Denetim Formu"na uygun olarak denetlenmelidir. Bu komisyon öğrenim yılı başında öğretmenler kurulu toplantısında seçilmelidir. Komisyon; müdür, müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısının başkanlığında tercihen sağlık bilgisi/biyoloji öğretmeni, okul aile birliğinden bir yetkili, öğrencilerin oylarıyla seçilen okul meclisi başkanı veya yardımcısından oluşturulmalıdır. Acil durumlarda gereği için Tarım İl / İlçe Müdürlüklerinin gıda denetçileri kontrol ve denetim için davet edilmelidir.

2. Yukarıda belirlenen gıda güvenliği ve hijyenik şartlarla ilgili eksiklikler var ise, okul ve kurum yöneticileri; İl/İlçe Tarım Müdürlükleriyle işbirliği yaparak, okul ve kurumlarının bünyesinde faaliyet gösteren kantinlerde bunların en kısa sürede giderilmesini ve sürekli takibinin yapılmasını sağlamalıdır.

3. Yapılan uyarılara rağmen; ilgili mevzuatlara uygun çalışmadığı gerek okul bünyesinde kurulan komisyon-gerekse denetime yetkili makamlarca tespiti halinde; yükümlülüklerini yerine getirmeyen kantin işletmecilerinin, insan sağlığını tehlikeye attıkları gerekçesiyle sözleşmelerinin feshi yoluna gidilecek ve ilgili (ç) kanun hükümleri gereğince haklarında yasal işlem uygulanacaktır.

4. Ayrıca Valiliğiniz sorumluluğunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek; İl Hıfzıssıhha Kurulunda, okullar ve benzeri yerlerde öğrencilerin sağlığının korunması amacıyla kantinlerle ilgili gereken kararların alınması sağlanacaktır.

5. 22.03.2006 tarih ve 2006/25 sayılı ilgi (d) genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

EK: 1- Okul Kantini Denetim Formu

DAĞITIM:

Gereği :

B Planı

Bilgi :

1-A Planı

2-Sağlık Bakanlığı

3-Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

M.E.B. Beşevler Kampüsü J - Blok Beşevler / ANKARA
Tel : (0 312) -213 18 16-213 16 82 Faks: 222 63 71
e-mail : sdb@meb.gov.tr

OKUL KANTİNİ DENETİM FORMU

Ek:1

A. Fiziki Koşullar, Araç-Gereçler	Uygun	Uygun Değil
1. Zemin, tavan ve duvarların temiz ve bakımlı olması		
2. Zeminde kirli suların, yiyecek kırıntılarının kolay tahliyesini sağlayan gider bulunması		
3.* Havalandırma ve baca düzeninin, her türlü kokuyu önleyecek şekilde olması		
4. Ortamın aydınlanmasının ve ısınmasının yeterli ve sağlıklı olması		
5. Gıdaların hazırlandığı çalışma tezgâhlarının mermer, paslanmaz çelik veya benzeri malzemeden yapılmış olması		
6. Gıdaların hazırlandığı çalışma tezgâhlarının, doğrama tahtalarının ve diğer araç-gerecin temiz olması		
7. Tost makinesi, bıçak, spatula gibi araçların ve gıdalar ile temas eden diğer malzemelerin paslanmaz çelikten yapılmış olması, düzenli olarak temizlenmesi ve bakımlarının yapılması		
8. İçilebilir nitelikte soğuk ve sıcak su tesisatının bulunması		
9.*Bulaşık yıkama lavabosunun olması		
10.*Ambalajsız gıda satışı varsa (tost, sandviç, simit vb) ayrı bir el yıkama lavabosunun bulunması ve burada el yıkama amaçlı dezenfektanlı sıvı el sabunu ile kağıt havlunun bulunması		
11. Tezgâh ve lavabonun bulunduğu yerdeki duvarın en az 2 metre yüksekliğe kadar açık renkli fayans, mermer veya benzeri kolay temizlenebilir malzeme ile kaplı olması		
12. Tuvaletlerin kantinlerdeki gıda üretim, satış ve tüketim yapılan yerlerden uygun uzaklıkta bulunması		
13. Çöp ve her türlü atıkların konulacağı yeterli sayıda ve büyüklükte, ağzı kapalı, paslanmaz metal veya plastik malzemeden yapılmış, silindirik, kolay yıkanabilir, ayak pedallı çöp kutusu olması ve çöp kutusunun içerisinde çöp torbası bulunması		
14. İlgili mevzuat gereğince haşere ve kemirgenlere karşı gerekli önlemlerin alınmış olması		
15. Temizlik amaçlı kullanılan bezlerin temiz olması ve rutin aralıklarla dezenfeksiyonunun sağlanması (mümkünse tek kullanımlık temizlik bezlerinin tercih önerilmektedir)		
16.*Satış yapılan gıdaların tüketimi için kantin önünde uygun, hijyenik ve güvenilir bir tüketim alanının olması		
B. Gıda Hijyeni		
17. Gıda ile temas eden tezgâh ve/veya doğrama tahtaları, araç ve gereçlerin temizliğinde uygun dezenfektanlı maddelerin kullanılması, kullanılan deterjan ve dezenfektanların ilgili mevzuat uyarınca Sağlık Bakanlığından iznli/ruhsatlı olması		
18. Kullanılan ve satışa sunulan tüm gıda maddelerinin ilgili mevzuat uyarınca Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat iznli olması,		
19. Son kullanım tarihi geçmiş gıda maddelerinin tüketime sunulmaması, kirlenmiş, kokuşmuş, nitelikleri ve görünümü bozulmuş, bombaj yapmış, kurtlu ve küflü olmaması		
20. Gıdaların ambalajsız ve açıkta satışının yapılmaması, satış ve servis sırasında gazete kağıdı kullanılmaması, uygun gıda ambalajı kullanılması ambalajlı gıda maddesinin ambalajının yırtılmış, kırılmış, paslanmış olmaması		
21. Ambalajlı ve soğuk ortamda saklanması gereken gıdaların (süt, ayran, yoğurt vb) muhafazası için bir buzdolabı bulunması		
22. Çiğ et ve ürünlerinin hiçbir şekilde bulundurulmaması,		
23. Hazır ve yarı hazır işlenmiş et ve et ürünlerinin (kırmızı ve beyaz etten imal edilmiş döner, köfte, nugget, şnitzel, hamburger köftesi, tavuk burger, sucuk vb) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat izni almış, etiketinde üretim ve son kullanım tarihi bulunmuş olması ve uygun koşullarda ve sıcaklıkta muhafaza ediliyor olması,		
24. Çiğ olarak servis edilecek olan gıdaların (salata, meyve vb) bol su ile iyice yıkanarak hazırlanması, hazırlandıktan sonra üzeri streç-film ile kapatılarak servise kadar buzdolabında muhafaza edilmesi		

* Bu hükümler sadece ambalajlı gıda (bisküvi, UHT süt, kraker vb.) satışı yapan yerler için zorunlu değildir.

B. Gıda Hijyeni		Uygun	Uygun Değil
25. Satışı yapılıyor ise sebzeler ile et ürünlerinin hazırlanacağı ekipmanların (bıçak, tezgah, doğrama tahtası vb) ayrı olması			
26. Enerji içecekleri, kızartmalar (patates kızartması vb.), cipsler, gazlı içecekler, aromalı içecekler ve kolalı içeceklerin satışının yapılmaması, süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, sebze suyu, taze sıkılmış meyve ve sebze suyu, tane ile meyve ve sebze satışının yapılması,			
27. Yetersiz ve dengesiz beslenmeye neden olabilecek gıda maddelerinin tüketimini özendirici her türlü reklam, promosyon ve tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür vb. bulunmaması			
28. El ile temas etme zorunluluğu olan gıda maddelerinin satış ve servisinin uygun malzeme ve alet/donanım ile yapılması, hazırlama ve ambalajsız ürünlerin servisi sırasında tek kullanımlık eldiven kullanılması			
29. Gıdalar ile temas eden madde ve malzemelerin, temizlik malzemeleriyle aynı yerde bulundurulmaması			
30. Satışa sunulan gıda maddelerinin uygun koşullarda (Sıcaklık, nem vb.) saklanması; döner, pizza vb sıcak servis yapılacak gıdaların 65 °C üzerindeki sıcaklıklarda bekletilmesi; oda sıcaklığında 2 saatten fazla bekletilmemesi, süt, yoğurt, ayran, puding vb gıdaların 5 °C ve altındaki sıcaklıklarda uygun koşullarda bekletilmesi, kullanılıyor ise dondurulmuş ürünlerin - 18 C 'de iken teslim alınması ve son kullanma tarihine kadar -18 C de saklanması			
31. Servise sunulan gıdaların tüketimi için tek kullanımlık araç-gereçlerin (bardak, çatal, tabak, kaşık vs) kullanılması , bu araç ve gereçlerin tekrar kullanılmaması			
C. Personel Hijyeni			
32. Kantinde çalışan personelin sağlık karneleri ve portör muayenelerinin olması			
33. Portör muayenelerinin ilgili mevzuat çerçevesinde zamanında yapılıyor olması			
34. Personelin kantinde çalışmayı engelleyecek hastalığının olmaması			
35. Çalışanların tırnaklarının kısa kesilmiş ve temiz olması, sakalsız olunması, ellerde açıkta yara ve kesi bulunmaması, eğer var ise su geçirmez bandaj ile iyice kapatılmış olması			
36. İş kıyafetlerinin bulunması			
37. İş kıyafetlerinin temiz ve yedekli bulunması			
38. Personelin tüm hizmet aşamalarında eldiven, maske ve bone kullanması			
39. Personelin soyunma dolabının olması			
40. Kantin personelinin yaka kartı bulunması			
D. İş Güvenliği			
41. İlk yardım malzeme dolabının olması, ilk yardım malzemelerinin eksiksiz bulunması			
42. Tüp gaz kullanıyor ise emniyetinin bulunması			
43. Yangın söndürücünün bulunması			
E. Diğer Kurallar			
44. Kantinin görünür bir yerinde uygulanan fiyat tarifesi bulunması			
45. İlgili mevzuat ile çocuklar ve gençler için satışı yasak olan (enerji içecekleri, alkol, tütün ve tütün mamulleri) ürünlerin satışının olmaması			
F. Görülen Diğer Eksiklikler, Düşünceler			
.....			
.....			
.....			
.....			
Denetleme Tarihi	Denetleyenin Adı/Soyadı Ünvanı/İmzası	Denetleyenin Adı/Soyadı Ünvanı/İmzası	Kantin Sorumlusunun Adı/Soyadı Ünvanı/İmzası